

bülten

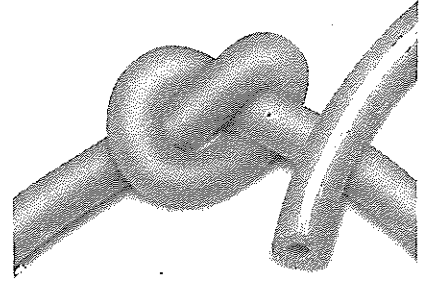
TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR ŞUBESİ AYLIK YAYIN ORGANI

- Sanık asansöre inceleme
- Pina Tatil Köyü gezisi 27-30 Ağustos
- TMMOB Sempozyumundan "Kitler ve Özelleştirme"ye bir bakış
- Teoman Alptürk: "Özelleştirme çare mi?"
- Prof. Dr. Fikret Başkaya: "Bilim de ideolojik"
- Prof. Dr. Korkut Boratav: "Kitlerin gerçek tablosu"
- Prof. Dr. Yıldırım Uluer: "Satamazsın kardeşim"
- Köşe dönücülük ve borsa
- Dışa bağımlılık sürecinde mühendislik
- Şubemizden ücretsiz trafik eğitimi

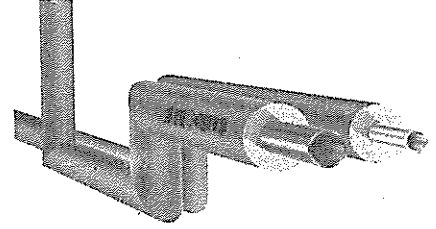
**YOKSA SİZ,
ÖZEL
LEŞTİRİ
LEBİLECEK
LERDEN
MİSİNİZ?**

BORU VE YÜZEY ISI İZOLASYONUNDA (-45°C÷ +105°C) SAĞLIKLI ÇÖZÜM

EUROBATEX (Kauçuk Köpüğü Esaslı)

climaflex (Polietilen Esaslı)

Ø6mm ile Ø114 mm arasında muhtelif et kalınlığında boru izole ile 3-6-10-15 mm kalınlığında levha izole stoktan teslim

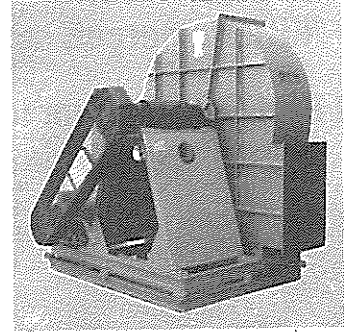
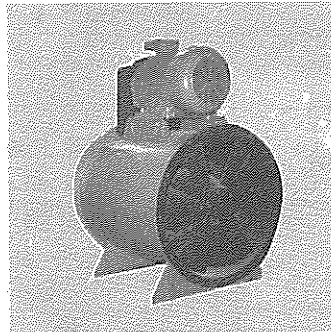
doğal ısı Ltd. Şti.

Ege Tic. İş Merkezi 1203/7 Sk. No:2/P Yenışehir - İZMİR
Tel: 584838 Fax: 334282

**Kalite Belgesine Sahip,
100 m³/h den 250.000 m³/h. Debiye,
10 mmss dan 2200 mmss
BASINCA KADAR.**

- Alçak, orta ve yüksek basınçlı klima ve sanayi tipi aspiratörler,
- Körük tipi vantilatörler,
- Pnömatik nakliye vantilatörleri,
- Baca gazı aspiratörleri,
- Çatı tipi aspiratörler,
- Aksiyal aspiratörler,
- Özel vantilatör ve aspiratörler.

VANTİLATÖR SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

Merkez: 2829 Sok. No: 24 1.Sanayi Sitesi 35110 İZMİR Tel:(232) 433 78 33 - 457 37 05 Fax:(232) 433 78 28
İstanbul Büro: Perpa İş Merkezi Kat. 5 No: 249 Okmeydanı 80270 İSTANBUL Tel:(212) 222 13 23 Fax:(212) 222 13 24
Fabrika: Çıknkçı Köyü 10303 EDREMIT Tel:(266) 373 18 25 Fax:(266) 373 16 99

bülten

AGUSTOS 1993
Yıl: 7 Sayı:51
MMO İzmir Şubesi Adına Sahibi
Ali GÜNGÖR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Fasih KUTLUAY

Genel Yayın Yönetmeni
Kazım UMDULAR

Yayın Koordinatörü
Asuman KAYIRICI

Bülten Yayın Komisyonu:
Ali Doğan COŞKUN
Oğuz İNCEOĞLU
Tansel TÜRKMEN
Nilgün BAYDAN
Nilgün ATALAY

Gönderilen yazıların yayınlanıp yayınlanmamasına, TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu karar verir. Yayımlanan yazılardaki sorumluluk yazarlarına, ilan ve reklamlardaki sorumluluk ilanı veren kişi ve/veya kuruluşa aittir

Bülten'e gönderilen çeviri yazıların kaynağı mutlaka belirtilir.

Gönderilen yazılar, yazarlarına geri verilmez.

Dizgi ve Sayfa Düzeni:
AKAR TANITIM Tel: 41 69 47

Teknik Hazırlık ve Baskı:
Altındağ Matbaası Tel: 21 54 75

Yönetim Yeri:
Ali Çetinkaya Bulvarı No: 12/1
Alsancak/İZMİR
Tel: 22 08 11-21 74 68
Fax: 22 60 39

Baskı sayısı: 3600

1993 YILI REKLAM BEDELLERİ

Arka Kapak	3.000.000.-TL
İç Kapaklar	2.000.000.-TL
İç Sayfalar	
Tam Sayfa	1.500.000.-TL
1/2 Sayfa	800.000.-TL
1/4 Sayfa	400.000.-TL

Fiyatlara KDV eklenir

bülten'den

SICAK YAZ

Ülkemiz, bu yıl siyasal, ekonomik ve sosyal yönden "sıcak" bir yaz geçiriyor. Bülten'in Temmuz sayısının gönderimi sırasında, insanlık adına utanç verici vahşet olarak nitelendirilebilecek bir olay sonucu 37 yurttaşımız yaşamını yitirmişti. Şube Yönetim Kurulumuz, ülkemizi çağdaş yönelimlerden uzaklaştıracak, bilim ve teknolojinin yeni açınımlarında oluşabilecek demokratik toplumsal yapılanmanın dışına itecek, radikal islamcı grupların can alıcı boyutlara ulaşan bu hareketlerine karşı tepkisini diğer meslek kuruluşlarıyla birlikte hükümet temsilcilerine gönderdiği açık mektupla dile getirdi.

Bu dinsel kışkırtma sonucu yaşanan vahşetin ardından, Kürt sorununun sözde çözümüne yönelik şiddet hareketleri ülkemizin her yanını etkisi altına almaya başlamış, ülkemizin demokratikleşmesini, çağdaş ülkeler arasında özlenen yerini almasını tehdit edecek boyuta ulaşmıştır.

Özellikle son aylarda savunmasız insanlara yönelik kitlesel saldırılar artarak vahşete dönüşmüştür. Ülkemizde beş ay öncesinde başlayan barış sürecinin derinleştirilmesini terkedip, sorunun çözümünü şiddet yoluyla bulmaya çalışan anlayışı körlük olarak görüyor, sorunun kültürel, sosyal ve ekonomik alanlarında çözümüne ilişkin atılacak her türlü demokratik adımı desteklediğimizi, ülkemizi kan gölüne dönüştürecek, şiddete dayalı yöntemlere karşı olduğumuz bir kez daha vurguluyoruz. Tüm üyelerimizi dinsel ve etnik ayrımcılığı körükleyecek, ülkemizi kaos ortamına sürükleyecek her türlü şiddet hareketlerine karşı duyarlılık içinde birlikte davranmaya çağırıyoruz.

★ ★ ★
50. hükümetin en önemli ekonomik çıkarması olarak nitelendirilebilecek KİT'lerin özelleştirilmesi bugün tüm sıcaklığı ile gündemdedir. Ülkemizin sosyal, ekonomik geleceğini belirleyecek böylesi önemli bir konunun ilgili tüm kesimlerin katılımı ile oluşturulacak platformlarda tartışılarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Buradan hareketle 22-23-24 Temmuz 1993 tarihlerinde TMMOB tarafından düzenlenen KİT'ler ve Özelleştirme Sempozyumunun tartışmalarına Bültenimizin sayfalarında yer verdik. Ayrıca 22-26 Kasım 1993 tarihlerinde Odamız tarafından düzenlenecek 93'Sanayi Kongresi'nde konunun tüm ayrıntıları ile ele alınması doğrultusunda çalışmalar yoğun bir şekilde sürmektedir. Geçmişten bugüne hükümetlerin ekonomik programlarında reformlara yer verilmesine karşın, sonuçta siyasal iktidarların "oy aracı" olarak görmekten vazgeçemediği KİT'ler 50. Hükümetin ekonomik programında da madde olarak yer almıştır.

Ancak 2.5 milyon insanımızın çalıştığı KİT'ler konusunda çalışanların çalışma hakkını elinden almasızın, daha üretken ve verimli kılabilen yeni çalışma alanları yaratılarak sosyal adaleti sağlayacağına ilişkin güvence verilecek ve kamuoyunda tartışma süreci işletilerek kararların alınması gerekmektedir. Bu anlamda KİT'lerin dünyadaki benzeri işletmelerde olduğu gibi verimli ve üretken yapılara dönüştürülerek ülke ekonomisine kazandırılması artık vazgeçilmeyecek bir zorunluluktur.

★ ★ ★
KİT'lerin tartışıldığı bu günlerde yine her yıl olduğu gibi kamu çalışanlarının Temmuz bekleyişi hüsrarla son buldu. Grev ve toplu sözleşme haklarından yoksun sendikalarda örgütlenen 657 sayılı yasaya bağlı olarak çalışanlar uygulanan zammın işçi statüsünde çalışanlara da uygulanacağına yönelik kaygılar, kamu çalışanlarını biraraya getirerek ortak tepkilere yöneltmiştir.

Ekonomik reformlara yönelik acı reçetelerin sadece ücretli çalışanlara uygulanacağı kaygılarını somutlayan bu zammın işveren kuruluşu T.O.B.B. tarafından bile düşük bulunması kabul edilemezliğinin en çarpıcı örneğini oluşturmuştur.

Özelde KİT'lere, genelde Türkiye ekonomisinin iyileştirilmesine ilişkin alınacak kararların bir bütünsellik içinde ele alınması gerektiği inancındayız.

Tüm bu gelişmeler, önümüzdeki günlerde KİT'ler konusunda alınacak kararların tek taraflı olacağı yönündeki kaygılarımızı artırmaktadır.

Sanayimizin gelişmesi ve ekonomik kalkınmamızın sağlanmasında tüm çalışanların güvenini kazanılması topluma yeniden motivasyon kazandırılmasında kaldıraç görevi görebilir. Bu anlamda 50. Hükümeti uyarmayı toplumsal sorumluluğumuzun görevi sayıyoruz.

Sağlık ve esenlik dileklerimizle.

ŞUBE YÖNETİM KURULU

Kalite Merkezimiz Ankara'da

● Ankara'da Oda Genel Merkezi'nde Şubemiz Kalite Danışma Merkezi Yöneticisi Ali Şen tarafından düzenlenen eğitim seminerleri büyük ilgi gördü.

Şubemiz Kalite Danışma Merkezi, etkinliklerini ikinci kez Ankara'ya taşıdı. Odanın Genel Merkezi düzeyinde gerçekleştirilen iki ayrı seminerde, Kalite Danışma Merkezimiz yöneticisi Yrd. Doç. Dr. Ali Şen tarafından eğitim seminerleri verildi.

ISO 9000 semineri 26-27-28 Temmuz 1993 tarihlerinde Kalite Kontrolünde İstatistiksel Teknikler Semineri ise 29-30-31 Temmuz ta-

rihlerinde düzenlendi. Toplam 40 mühendisin katıldığı eğitim seminerlerinin verimli ve başarılı geçtiği gözlemlendi.

Aynı seminer ve eğitim programının Eylül ayı içinde Antalya bölgesinde tekrar edilmesi planlanıyor.

Ayrıca şubemizin Eylül 1993-Haziran 1994 dönemi eğitim etkinlikleri programı Ağustos 1993 ayı sonunda üyelerimize ulaştırılacaktır.

Kooperatif Genel Kurulu 13 Ağustos'ta

S.S. Çağdaş Makina Mühendisleri Arsa ve Konut Yapı Kooperatifi Genel Kurul Toplantısı 13 Ağustos 1993 Cuma günü saat 19.00'da Şubemiz Eğitim Merkezi'nde yapılacaktır.

Toplantı gündeminde Çalışma ve Denetçi Raporu ve Bilançosunun okunması, Yönetim ve Denetim Kurullarının ibra edilmesi, yeni Yönetim Kurulu'nun ve denetçilerin seçilmesi, aidatların belirlenmesi ve yeni dönem çalışma planının oluşturulması yer alıyor.

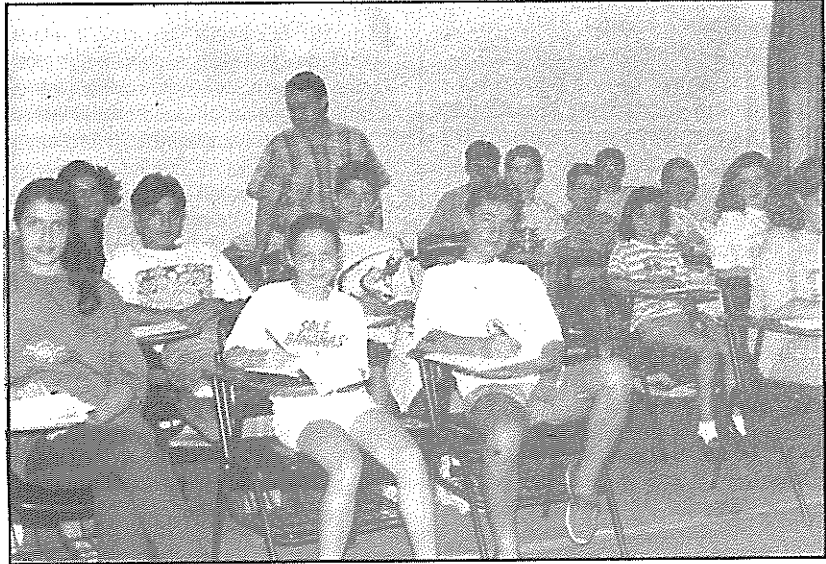
Üyelerimizin çocuklarına ve Şube personeline bilgisayar kursu

Şubemiz, üyelerimizin yakınları ve çocukları ile personelimize bilgisayar kursları düzenledi.

Şubemiz eğitim etkinlikleri çerçevesinde geçtiğimiz ay üyelerimizin çocuklarına ve yakınlarına ücretsiz bilgisayar kursu düzenlendi. Katılımın çok yüksek olduğu kursta Teknik Görevlimiz Necmi Varlık tarafından verilen bilgisayar dersleri ilgiyle izlendi.

Özellikle tatil dönemi olması nedeniyle üyelerimiz ve yakınlarının yararlanabildiği kurslar, ilginin devamı halinde tekrarlanacak.

Ayrıca, şubemizde ve eğitim merkezimizde çalışan elemanlarımıza da iki haftalık bir kurs programı uygulandı. DOS ve PW programları konusunda bilgilendirilen personelimize yönelik benzeri çalışmalara önümüzdeki dönemde de devam edilecek.

İSO 9000 toplantıları devam ediyor

Şubemiz ISO 9000 Kalite Danışma Merkezi'nin çağrısı ile bölgesel nitelikte bir platform çalışmasına dönüşen ISO 9000 toplantılarının biri daha geçtiğimiz ay gerçekleştirildi.

Toplantıya, bölgemizde ISO 9000 konusunda çalışma ve danışmanlık yapan tüm kurum ve kuruluşların temsilcileri katıldı.

Şubemiz Kalite Danışma Merkezi Teknik Danışmanı Yrd. Doç. Dr. Ali Şen, ISO 9000 konusundaki çalışmaların en önemli etkisinin üniversite-sanayi

işbirliğine doğru somut adımları günde getirilmesi olduğunu söyledi.

Ali Şen Ege Bölgesindeki birçok firmanın ISO 9000 standardı için çalışma yapmaya başladığını, konuya duyarlılığın her geçen gün arttığını söyledi. Son iki yıldır bu konudaki eğitim çalışmalarının da yoğunlaştığına dikkat çeken Şen, MMO İzmir Şubesi olarak ISO 9000 danışmanlık hizmeti verilen firma sayısının da her geçen gün arttığını kaydetti.

Kalite kontrol sisteminin küçük işletmelere kadar girmesi ile yeni istihdam

alanlarının oluştuğunu belirten Ali Şen, böylece, mühendislik öğrencilerinin daha okul yıllarında konuyla ilgilenme şanslarının giderek arttığını söyledi.

Ali Şen, yerel ölçekte oluşan platformun, Sanayi Kongresi çalışmalarını ekleninde Ulusal Kalite sorununun tartışılmasında bölgesel bir perpektif sunmayı amaçladığını da bildirdi.

Şubemiz ISO 9000 konusundaki çalışmalarını bu geniş platformda önümüzdeki dönemde geliştirerek sürdürmeyi hedeflemektedir.

Bilim ve Sanayi diyaloguna örnek çalışma CNC ve CAD-CAM Semineri

● British Coloumbia Üniversitesinde öğretim üyesi meslektaşımız Yusuf Altıntaş'ın verdiği seminerde katılımcılar yeni bilgiler edinirken, firmalarının sorunlarını da bir uzmanla tartışmanın fırsatını buldular.

12-13-14 Temmuz 1993 tarihlerinde şubemizde düzenlenen CAD-CAM ve CNC tezgahlarının dizaynı ve talaşlı imalat tekniği konularındaki seminer başarılı ve verimli bir şekilde sonuçlandı.

Altıntaş tarafından verilen seminerde katılımcılar konuyla ilgili yeni gelişmeler ve teknikler hakkında bilgilenirken, aynı zamanda işyerlerinde karşılaştıkları teknik sorunları tartışma olanağı da buldular.

Seminer katılımcıları, etkinliğin kendileri açısından çok yararlı olduğunu ifade ederlerken, böylesi düzeyli

bir seminerin düzenlenmesinden dolayı şube yönetimini kutladılar. 20 katılımcıya kurs belgelerini Altıntaş verdi.

MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASINDAN SANIK ASANSÖRE İNCELEME

■ Şubemiz tarafından, İzmir'in en yaşlı asansörlerinin bulunduğu Konak Belediyesi sınırları içindeki kontrollerin acilen yapılması gerektiği, aksi halde bu bölgede birçok kazanın yaşanabileceğine dikkat çekildi.

3.8.1993 tarihinde gazetelerde yer alan, Sevtap Kaya adlı vatandaşın "asansör boşluğunda ölü bulunduğu" haberi üzerine, sözkonusu asansörde bir inceleme yapan Şubemiz yetkilileri, apartmandaki asansörün güvenlik açısından tehlikeli olduğunu tespit ettiler.

İnönü Caddesi 170 numaradaki Erkan Apartmanının asansöründe yapılan kontrolde, kapı kilitlerinin çift emniyetli olması gerekirken, tek emniyetli olduğu, paraşüt sisteminin devre dışı bulunduğu ve elektrikli tabloların muhafazasının olmadığı tespit edilirken, ayrıca düşme olayının gerçekleştiği tahmin edilen 4.

kattaki asansör kabininde kilit vidasının yerinden çıkmış olduğu görüldü.

Şubemiz Asansör Kontrolleri Sorumluları Kamuran ÖZAYDIN ve Necmi VARLIK, asansörlerin ortalama ömürlerinin 20 yıl olduğunu ve bu süreyi tamamlayan asansörlerde mutlaka teknoloji yenilemesine gidilmesi gerektiğini söylediler. Kamuran ÖZAYDIN, böylesi görünen kazaların olmaması için, asansörlerin, Asansör Yönetmeliği gereği yılda bir kez kontrolünün yapılması gerektiğini belirtirken, bina yöneticilerine bakım firmalarından mutlaka TSE belgesi istemelerini, TSE belgesi olmayan firmalara kesinlikle

bakım yaptırılmaması gerektiği bildirdi.

Öte yandan Makina Mühendisleri Odasının Elektrik Mühendisleri Odası ile birlikte gerçekleştirdiği asansör kontrollerinin ikinci turuna devam ediyor. İlk kontrolünde sağlıklı bulunan asansörlerdeki eksikliklerin giderilip giderilmediği denetlenirken, bina yöneticilerine de asansör bakım ve onarımı hakkında bilgi veriliyor.

Bornova ve Karşıyaka Belediyeleri ile yapılan protokoller çerçevesinde sürdürülen çalışmalarda, bugüne kadar 1172 asansörün kontrolü yapılarak raporları ilgililere ulaştırılmış bulunmaktadır. Bu semilerde sürdürülen kontrol çalışmaları olumlu sonuçlar verirken, olayın yaşandığı Erkan Apartmanında görüldüğü gibi, özellikle yaşlı asansörlerin bulunduğu Konak Belediyesi, sınırları içindeki asansörlerin kontrollerinin acilen yapılması gerektiği konusunda ilgilileri uyarıyor ve bu kontrolleri Makina Mühendisleri Odası olarak gerçekleştirmeye talip olduğumuzu ilgililere bir kez daha bildiriyoruz.

"Mesleğe Hoşgeldiler"

● Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültelerinin mezuniyet töreninde yeni mezunların sevinçlerini paylaştık.

23 Temmuz 1993'te Ege Üniversitesi 1992-93 dönemi yeni mezun mühendisler, mesleğe başlamanın sevincini yaşadılar.

Şube Yönetim Kurulu Üyelerimiz törende Makina ve Endüstri Mühendisliği Bölümleri mezunlarını kutladılar. Makina Mühendisliği Bölümü birincisi Ömür Düzaş, ikinci Sinan

Çetin ve üçüncüsü Sinan Aktakka ile Endüstri Mühendisliği Bölümünün birincisi Sevinç Hepar, ikincisi Şeyda Ayşe Topaloğlu ve üçüncüsü Aykut Önen'e şubemiz adına birer mezuniyet armağanı veren Yönetim Kurulumuz daha sonra yeni mezunları şubemizde düzenlenen "Mesleğe Hoşgeldiniz" kokteyline

davet ettiler.

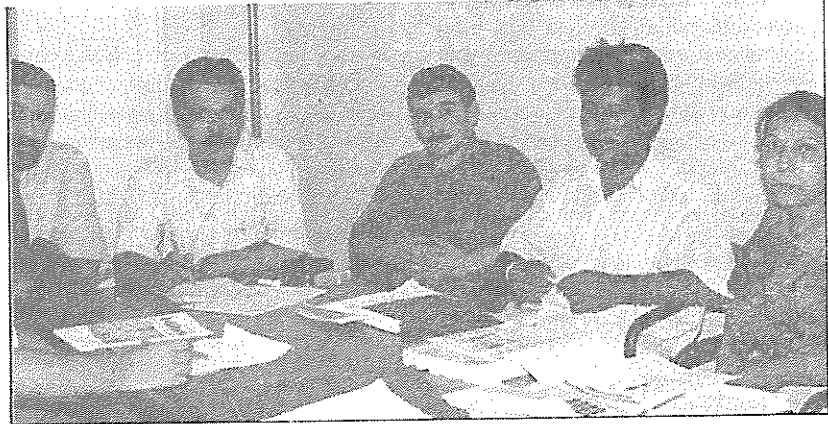
Şubemizde yapılan kokteyilde yeni mezunlar oda çalışmaları hakkında bilgilendirildiler. Şube yöneticileriyle tanışan genç meslektaşlarımız şubemizde karşılaştıkları dostluk ortamından memnun kaldıklarını ifade ettiler. Mezuniyet kokteyline katılan Şube Başkanı Doç. Dr. Ali Güngör ve şubemizin 1982-84 dönemi başkanı Prof. Dr. Macit TOKSOY yeni mezunları kutlayarak başarılar diledi. Öte yandan, kokteylimize davet ettiğimiz Endüstri ve Makina Mühendisliği Bölüm Başkanları ile Mühendislik Fakültesi Dekanı mazeret belirterek aramızda bulunamadılar. MMO İzmir Şubesi olarak yeni mezun gençlerimize başarılı bir meslek yaşamı dileriz.

Trafik Sempozyumu Programı belirlendi

26-27-28 Kasım 1993 tarihlerinde Şubemiz tarafından İzmir'de gerçekleştirilecek "Trafikte Güvenlik ve Çağdaş Uygulamalar" konulu Ulusal Trafik Sempozyumu çalışmaları tüm hızıyla sürüyor.

Geçtiğimiz ay içinde toplanan düzenleme kurulu sempozyum konuları netleştirilerek, görev bölümü yapıldı. Atılai Yeşil'in başkanlığında yapılan toplantıya, Odamız Başkanvekili Hakkı Bayraktar, İbrahim Belenlioğlu, Niyazi Oğuz, Gülümser Çetiner, Tacettin Kınay ve Asuman Kayırcı'nın katıldığı toplantıda Sempozyum konu başlıkları belirlenerek, çalışma programı kesinleştirildi.

Trafiğin sorunlarının her boyutu ile gündeme getirilmesini ve önerilen çözümlerin yaşama geçirilmesi için çalışmalar yapılmasını hedefleyen Sempozyum Düzenleme Kurulu,

17.7.1993'de Şubemizde toplanan Trafik Sempozyumu Düzenleme Kurulunda Oda Başkanvekili Hakkı Bayraktar, Atılai Yeşil, İbrahim Belenlioğlu, Gülümser Çetiner, Tacettin Kınay ve Niyazi Oğuz bulunuyor.

lu, öncelikle ilgili kesimlere ulaşmak için programını tamamladı.

Ayrıca, sempozyumda katılımcılara gösterilmek üzere belgesel nite-

likte bir kısa film çalışması yapılması da planlandı. Görsel anlamda trafik terörünü belgeleyecek film için de araştırma çalışmalarına başlandı.

Bu gezi kaçırılmaz!

Yaz aylarında yorgunluğunuzu atmak ve ortak konuları paylaşabileceğiniz güzel bir grupla tatil yapmak istiyorsanız şubemizin düzenlediği gezi programına mutlaka katılınız.

Sosyal Kültürel Etkinlikler Komisyonumuz tarafından düzenlenen gezi PİNA

Şubemiz Sosyal ve Kültürel Etkinlikler Komisyonu 27-30 Ağustos 1993 tarihleri arasında Pina Tatil Köyü'ne bir gezi düzenledi.

TATİL KÖYÜ'nde üyelerimize unutamayacakları bir üç

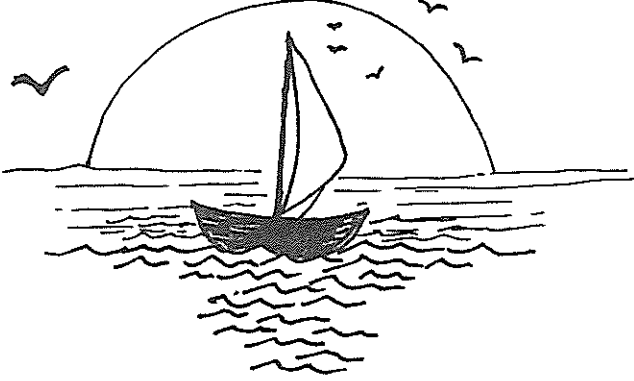
gün üç gece yaşatmayı amaçlıyor.

3 gün üç gece için yol ücreti konaklama ve yemek dahil yalnızca 560.000.- TL/kişî ödeyeceğiniz programın ayrıntısı için bültenimizin 7. sayfasındaki duyuruyu inceleyebilir veya Şubemizden Özcan Avcı'yı arabilirsiniz.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
Üyelerimize Bodrum Güvercinlik'te

PİNA TATİL KÖYÜNDE ÜÇ GÜN ÜÇ GECE

TATİL
SİZİN
DE
HAK
KI
NIZ!..

GEZİ PROGRAMI

27 AĞUSTOS 1993 CUMA

SAAT 20.00'de.....Gündoğdu Meydanı'ndan
Hareket

SAAT 00.30.....Pina'ya Varış Ve
Konaklama

30 AĞUSTOS 1993 PAZARTESİ

SAAT 18.00.....İzmir'e Hareket

Not: 29 Ağustos 1993 Paz. günü saat 20.15'te
isteyenler için Bodrum'a bir gezi düzenlenecektir.

GEZİ ÜCRETİ : 560.000 TL/Kişi.

Gezi ücretine ulaşım (gidiş-dönüş), 8 öğün yemek ve konaklama bedelleri dahildir.

KATILIM KOŞULLARI: 20 Ağustos 1993 tarihine kadar gezi ücretinin 1/2'sinin şubemiz teknik görevlisi Özcan AVCI'ya ödenmesi, 27 Ağustos 1993 tarihine kadar ise geri kalan ücretin ödenmesi gerekmektedir.

NOT: Geziye katılım en az 40 kişi olarak öngörülmüştür. Müracaatlarda öncelik sırası göz önüne alınacaktır. Sayının 40'ı aşması durumunda rezervasyon için tatil köyünün vereceği sayı kadar kişi gezi programına dahil edilecektir.

Tam zamanında üretim (JIT) felsefesi

JIT, bir operasyonlar yönetimi felsefesi olarak son yıllarda büyük rağbet gören bir konu olmaya devam etmektedir. Başlangıçta, JIT parçaların doğru miktarda, doğru yerde ve doğru zamanda bulundurulması olarak algılanmıştı. Bunun, yarı mamul stoklarını minimize edeceği öngörülmüştü. Bununla birlikte, bu felsefenin uygulanması, pekçok üretim problemlerini (esnek olmayan hazırlık süreleri, büyük parti hacimleri, etkin olmayan fabrika içi yerleşim, kötü kalite vb.) su yüzüne çıkarmıştır. Eğer bir işletme bu sorunlar için gerekli çözümler bulamaz ise, JIT'in uygulanmasında başarısız olacaktır. JIT, layıkıyla uygulanırsa, ürüne değer eklemeyen herşeyin elimine edilmesini sağlar.

JIT'in uygulanması, bir çekme üretim sisteminin kullanılmasını gerektirir. Çekme sistemlerinde sipariş türü üretim yapılır. Bu tür sistemlerde proses içi envanterin istenmeyen birikimini, yani işlerin gereksiz yere başlatılmasını ve problemler ve kusurlar ortaya çıkarılmadan önce çok sayıda kusurlu parçanın üretilmesini engelleyen prosedürlere sahiptir. Yani çekme sistemleri meydana çıkacak kusurlu veya eksik parçaları karşılamak amacıyla emniyet stoklarının tutulması gereğini ortadan kaldırır. Bu tür bir sistemde, sonraki proses önceki prosesin deposundan sadece kullanıldığı hız ve zamanda parçaları talep eder ve çeker. Talepteki değişiklikler sonradan başa doğru iletilir, üretim talep değişikliğine karşı iyi bir uyum gösterir. Bu nedenle, parti hacimleri küçük ve hazırlık zamanları kısa olmak zorundadır. Ayrıca malzemenin elde bulundurulma süresi kısa ve kalite yüksek olmalıdır. Kısa malzeme aktarma hareketleri ve kısa hazırlık zamanı, pek çok firmada gözlemlendiği gibi hücre imalatına dönüşümü desteklemektedir.

JIT, firmanın diğer operasyonları için de bir baskı oluşturmaz. Örneğin Mamul Dizayn Bölümü ürünün dizaynını basitleştirme çabaları içine girerken Tamir-Bakım Bölümü koruyucu bakım planlaması yapmak ve yedek parça stoklarını sıkıca kontrol altında tutmak zorunda kalacaktır. Bunun için fabrikadaki kayıt sistemi çok büyük bir öneme sahiptir. Yüksek kaliteli parçaların zamanında teslimini garanti etmek için malzeme alınan yerlerle ilişkilerde bazı düzenlemeler yapılacaktır. JIT'i felsefesine uygun olarak kullanılan pekçok firma, malzemelerini sınırlı sayıda ve güvenlerini sağlamış firmalardan almak eğilimi göstermektedir. Kalitenin geliştirilmesi için uzun dönemli ilişkiler kurulur. Bu, malzeme aldığımız firmaları maliyetleri düşürmede ve kaliteyi geliştirmede daha yenilikçi olmaya teşvik eder. Malzeme aldığımız firmanın da az stok tutmasını sağlamak (bu maliyetlerini dolayısıyla satış fiyatlarını düşürecektir) için siparişler mümkün olduğunca değişmez bir programla verilmelidir.

JIT'in başarılı olarak uygulanması, fir-

Araş. Gör. Hüseyin DÖNMEZ Dokuz Eylül Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Böl.

malar için çok yararlı sonuçlar vermektedir. Aşağıdaki tablo ABD'deki bazı firmaların raporlarına dayanılarak düzenlenmiştir.

MRP ile JIT'in entegre edilip edilemeyeceği konusunda çeşitli tartışmalar devam etmektedir. Gerçekte, bu iki sistem birbirinin tamamlayıcısıdır. Çünkü MRP bir planlama sistemi JIT ise bir icra sistemidir. Bu sistemlerin herbirinin nerede başlayıp nerede bittiğinin tespiti çok önemlidir. JIT'in kullanılması ile MRP için gerekli kayıtların çoğuna gerek kalmayacaktır. JIT çekme sistemi ile çalıştığından, ürün durum bilgisi ile MRP'nin ürettiği plan karşılaştırılabilir.

JIT ile mukayese edildiğinde MRP oldukça hantaldır. Satın alınan ve imal edilen parçalar için ön süreler daha uzundur. Gerçekte bu ön süreler belli bir parça için sabittir ve parça partilerinin imalat veya montaja ne zaman verilmesi gerektiğini belirlemede kullanılır. MRP algoritması, güven stoğu, parti büyüklüğü belirleme kuralları ve ıskarta faktörleri gibi stok yaratıcı pekçok faktör kullanır. Planlama periyotları, vardiyalar veya günler yerine haftalar veya aylardır. Ayrıca MRP planlama prosesi pek ender olarak haftalık aralıklardan daha kısa süreler için icra edilir. Bu kısa karşılaştırmadan da görülebileceği gibi, MRP'ye göre JIT çok daha kısa çevrim zamanlarına ulaşmayı sağlar. Ancak kısa çevrim zamanları, pekçok diğer üretim faaliyetlerinin de değiştirilmesini zo-

runlu kılar. Bu nedenle firmadaki her bir faaliyetten sorumlu kişi bu faaliyeti daha kolay nasıl gerçekleştirebileceğinin arayışı içinde olmak zorundadır.

JIT'in başarılı olarak uygulandığı ülkelerde (Japonya, ABD gibi) pek çok firma, hala sürekli bir kolaylaştırma modunda çalışmaktadır. İşçiler, yıllardır, çözümleri belirlenmiş problemleri çözmek yanında, karşılarına çıkan beklenmedik sorunlara da hızla çözüm bulacak şekilde eğitilmektedir.

JIT'e geçiş pek kolay değildir, bu aşamada üretim yöneticisi doğru sistemlere, doğru veriyeye, yetmişmiş kullanıcılar ve doğru bir ölçüm sistemine sahip olmanın önemini anlar. JIT'in başarıya ulaşması için, işin içindeki tüm kişiler işlerini daha iyi yapmanın çabası içinde bulunmak zorundadırlar.

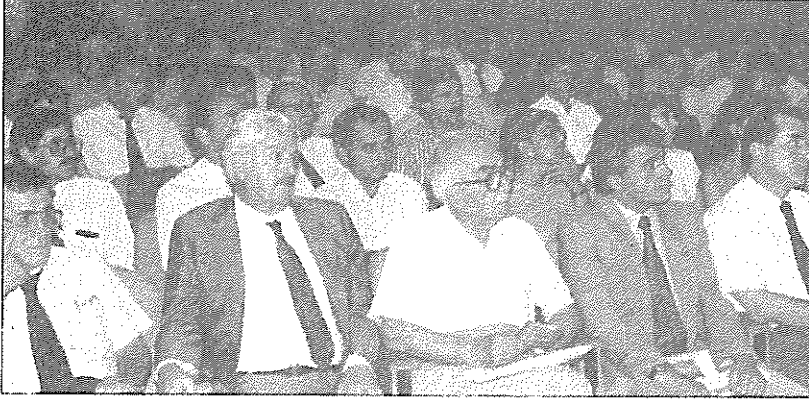
JIT'i uygulamak isteyen işletmelere başarıya ulaşmaları için şu 10 prensip önerilebilir:

1. Yöneticilerin eğitimi ve liderlik özelliklerinin geliştirilmesi,
2. Çalışanlara bu çalışmayı benimsetme,
3. Dizayn aşamasından ürününü yüklenmesine kadar toplam kalite kontrol,
4. Ürün dizaynının basitleştirilmesi,
5. Stok seviyelerinin düşürülmesi,
6. Küçük parti hacimlerinde üretim ve hazırlık zamanlarının kısaltılması,
7. Fabrika içi yerleşimin geliştirilmesi,
8. Malzeme alınan firmalarla Tam Zamanında Satın Alma Anlaşmalarının yapılması,
9. Tüm fabrika için önleyici bakım,
10. Problemleri çözmek ve önlemek, israfı yoketmek, her işlem için sürekli iyileştirme çabaları göstermek.

Tablo:1 JIT'in Gözlenen Yararları

	İLERLEME	
	İlk Yıl	3-5 yıl ortalaması
Üretimin Çevrim Süresi	% 30 - 40	% 25 - 30
Stoklar:		
Hammadde	% 10 - 30	% 15 - 25
Yarı Mamul	% 30 - 50	% 25 - 30
Mamul	% 25 - 60	% 20 - 30
İşçilik Maliyetleri:		
Direkt	% 3 - 20	% 4 - 15
Dolaylı	% 3 - 20	% 7 - 20
Boş Alan	% 25 - 50	% 10 - 25
Kalite Maliyetleri	% 10 - 30	% 8 - 20
Malzeme Maliyetleri	% 2 - 10	% 1 - 8

Siyasilerin, sendikacıların, hukukçuların ve ekonomistlerin gözünde Özelleştirme çare mi?

Çankaya Belediyesi Müzayede Salonunda yapılan KİT'ler ve Özelleştirme Sempozyumu ilgi ile izlendi.

● TMMOB tarafından Ankara'da 23-24 Temmuz 1993 tarihinde düzenlenen "KİT'ler ve Özelleştirme" konulu sempozyum, ülkemizin gündemindeki bu önemli maddeyi bilimsel bir platforma taşıdı. Sempozyum, özelleştirmeyi tartışmaya açması ve kamuoyu oluşturması açısından önem taşıyordu.

● Açılışını TMMOB Başkanı Teoman Alptürk'ün yaptığı sempozyumda siyasi parti ve sendika temsilcileri, görüşlerini belirtirken, hukukçular ve ekonomist yazarlar özelleştirmenin perde arkasındaki gerçekliğini gözler önüne serdiler.

● Bu platformda ortaya konulan görüşleri üyelerimize aktarmak amacıyla sempozyumu izledik. Konuya, bilimin penceresinden bakmak adına fırsat olduğuna inandığımız etkinliğin devamını Eylül sayımızda okuyabilirsiniz.

Asuman KAYIRICI

Özelleştirme, yolsuzluklara, adam kayırmaya, toplumsal çürümeye, işsizliğe, doğal kaynakların israfına, hayat pahalılığına, katliamlara, bölgesel dengesizliklere, gelir dağılımının düzeltilmesine, insanın insan sayılmasına, eğitimde fırsat eşitliğine, laikliği korumaya, vergi gelirlerinin artırılmasına düşünce özgürlüğüne, çalışanların örgütlenmesine, çağdaşlaşmaya ve demokratikleşmeye çare mi?

Sempozyum sonunda bu uzun sorunun yanıtının kocaman bir HAYIR olduğu ortaya konuldu.

Sempozyum açılışında birer konuşma yapan CHP Parti Meclis Üyesi Enis TÜTÜNCÜ, SHP Genel Sekreter Yardımcısı M. GAZALCI, Türk-İş Genel Başkanı Bayram MERAL, Hak-İş Başkanı Necati ÇELİK, genel olarak özelleştirmenin yanlış yöntemlerle gündeme getirildiğini bu yanlışlıklar giderildikten, belli öncelik ve sonralıklar saptandıktan sonra özelleştirmenin prensip olarak tam karşısında olmadıklarını belirttiler. DİSK Yönetim Kurulu Üyesi Ömer ÇİFTÇİ ise sendika örgütü olarak özelleştirmenin karşısında ve özkerkleştirmeden yana olduklarını açıkladı. ÇİFTÇİ, özel mülkiyetin dışındaki mülkiyetin geliştirilmesinden yana olduklarını söyledi ve özelleştir-

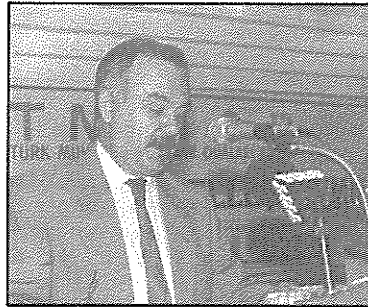
menin bu şekliyle işsiz ve örgütsüz bir "işçi sınıfı" yaratacağını dile getirdi. Prof. Dr. Korkut BORATAV, Prof. Dr. Fikret BAŞKAYA, Prof. Dr. Yıldırım ULUER, Yazar Mustafa SÖNMEZ, Dr. Hayri KOZANOĞLU, Ekonomist Aslan Başer KAFAOĞLU ve TMMOB KİT Komisyonu adına, komisyonun raporunu okuyan Ayfer EĞİLMEZ'in bildirilerinin ilk bölümünü bu sayımızda, ikinci

bölümünü Eylül Bültenimiz'de aktaracağız.

MÜZAYEDE SALONU

"KİT'ler ve Özelleştirme" sempozyumu Ankara'da ÇANKAYA Belediyesi'nin şık müzayede salonunda yapıldı. TMMOB Başkanı Teoman ALPTÜRK'ün konunun anlamına denk düşer bir şekilde "müzayede salonunun" özelliğinde seçildiğini esprili bir dille açıklarak başladığı konuşmasını sunuyoruz.

"Halkı depolitize edenler, KİT'leri politize ettiler."

Teoman ALPTÜRK
TMMOB Başkanı

KİT'ler ve Özelleştirme konusunu sizlerle tartışmak, görüşlerimizi kamuoyuna sunmak istedik. Çünkü, özelleştirme bugüne kadar kamuoyuna hep tek taraflı yansıtıldı. Neredeyse, her derde deva bir ilaç gibi, gösterilmeye çalışıldı. Medyanın da yardımıyla konuyu tartışmak bir ayıp bir suçmuş gibi görülmeye başlandı. Hatta bir özel televizyonun yorumcusu bay "çok bilir"e göre, özelleştirmeyi tartışanlar tarihin derinliklerinden gelen dinazorlardır düşüncesini kırmak için böylesi bir toplantıyı düzenliyoruz.

Biz inanıyoruz ki özelleştirmenin ne demek olduğu, ülkemiz insanlarına ne gö-

türüp getireceği kamuoyunda yeteri kadar bilinmiyor. Bu nedenle konunun yeterince tartışılması için bugünkü platformu yaratmaya çalıştık, daha pek çok da yaratacağız. Çünkü inanıyoruz ki özelleştirmenin anlamını bilmek, toplumun en büyük hakkıdır.

Sayın Başbakanı dinlerken, özelleştirmeyle birlikte tüm sorunlar bitecek, açıklar kapanacak duygusuna kapılmamamız olanaksız.

Evet ve hayır

Ama gerçek böyle mi? Gerçekten KİT'ler ekonomiye trilyonlarca yük getiriyor mu? KİT'lerde çalışanların sayısı fazla mı? Ülkede özelleştirme koşulları var mı? Oluştur mu? Bunların hepsine evet demek, incelemeden evet demek bana göre olanaksız. Bir tek şey var ki ona da hemen hayır demek olanaksız. KİT'ler birer siyasi oyuncak mıdır? sorusu, KİT'ler birer siyasi prestij, oy toplama aracı mıdır sorusu. Evet, maalesef evet. Eğer bu siyasi iktidar tarafından kaldırılmıyorsa, siyasilere bu kuruluşlardan el çekmek mümkün olamıyorsa kabahat KİT'lerin midir yoksa bu kuruluşları çekip çeviremeyen siyasi iktidarın mıdır? Buna halkımız ve sizler cevap verin lütfen.

Özelleştirmede ileri sürülen en önemli gerekçelerden biri de devletin küçültülmesi, mülkiyetin tabana yayılmasıdır. Doğrusu bu büyük bir şaşkınlığa gibi geliyor bana. Ne Türkiye'deki gelir dağılımı buna uygundur. Ne devletin ekonomide küçültülecek kadar payı vardır. AT ülkeleriyle yapılan kıyaslamada bu çok net görülmektedir. Devletin küçültülmesi değil, ekonomik açıdan etkin ve verimli hale getirilmesi, siyasi açıdan demokratikleştirilmesi ve sosyalleştirilmesi gereklidir. KİT'lerde aşırı istihdam iddialarının yanlış olduğunu Sayın Kafaoglu ne güzel açıkladı.

Vergi reformu çözülmüden kamu finansmanı dengesinin sağlanamayacağını iddia ediyoruz. Önce vergi reformu sonra da ancak tartışmalarıyla özelleştirme. Halkı depolitize edenler, KİT'leri politize ettiler. Bu düzeltilmeden KİT'lerde yeniden yapılandırma ve iyileştirme çalışmaları yapılmadan özelleştirme tartışılmaz bile. Şunu ifade etmek istiyorum ki, yaygın rekabet ortamını sağlamak istiyorsak, KİT'lerden vazgeçilemez.

İnsanlar karşı karşıya getiriliyor

Son koalisyon hükümetinin Sayın Başbakanı, bilerek mi bilmiyerek mi söylüyor bilemiyorum ama, sürekli Türkiye'deki bir grup insanla bütün Türkiye'yi karşı karşıya getirmek durumunda kalıyor. Böyle bir şey bence çok tehlikeli.

Sn. Başbakan, "Ben 550 bin kişinin beslenmesi için, bunların ücretlerini 70 trilyonluk açığa 4 milyonluk esnaf ve sanatkara aktarırım." Dün akşam da (22.8.1993) son toplu sözleşmeleri bahane ederek, bu toplu sözleşmelerdeki ücret artışlarıyla 60 milyon insanın çeşitli haklarının karşılaştırılması söz konusu oldu. Bize göre bunlar yanlış. Her konu kendi içinde, ama

ülkenin makro ekonomi düzeyinde de tartışılmak durumundadır.

Biz, KİT'ler konusunun önemini bildiğimiz için sık sık konuya temas ediyoruz. Ama biri var ki 25 Kasım 1989'da Türk-İş Salonunda düzenlenmiş. Bugünün Cumhurbaşkanı Sn. Demirel, bugünün Başbakan Yardımcısı Sn. İnönü son günlere kadar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olan Ersin Faralyalı ve pek çok konuk katılmıştı. Ben burada Sn. İnönü'nün ve şimdiki Cumhurbaşkanı o günlerin DYP Genel Başkanı Sn. Demirel'in bir iki sözünü hatırlatıp yorumsuz bırakacağım;

Sn. İnönü diyor ki; (25 Kasım 1989.)

"Türkiye'deki şartların buna hiç uymadığı da hemen meydana çıktı. Bunu başlangıçta nasıl satmaya çalıştıklarını biliyorsunuz. Mülkiyet halka yayılacak, zarar eden kuruluşlar kar etmeye başlayacak, halk ekonomiye doğrudan katılacak, hatta fabrikada çalışan kişiler o fabrikaya doğrudan sahip olacaklar. Ekonomiye yeni atılım gelecek, sanayileşme hızlanacak. KİT'ler, artık ağırlık olmaktan çıkacak. Bütün bu hikayeler bir modanın ve uluslararası finans çevrelerinin öne çıkardığı onlar için yararlı ama bizim için yararlı daha çıkarılmamış bir modanın Türkiye'de uygulanmasında öne sürülen gerekçeler oldu. Derhal gördük ki, bu gerekçelerden hiçbirisi Türkiye'de yürümüyor. O zaman yapılması gereken şey bunu bırakmaktır. Hele eskiden olduğu gibi KİT'lerin daha etkin çalışması için devam etmek, uğraşmak, yeniden düzenleme ça-

alışması yapmak, özelleştirmeyi de, eğer özelleştirmeye daha etkin çalışacak bir kuruluş bulunuyorsa orada yapmak. Ama sizlere vardığım binlerce kuruluş Türkiye'de varken bunların hepsini özelleştirmeye gidiyoruz diye bir havayı yaratmak ve bununla birlikte KİT'lerin daha iyi çalışması doğrultusundaki çalışmalarını bir tarafa atmak, işte bu son derece yanlış bir yaklaşımdır. Buna tamamiyle karşıyız." Sn. Demirel'in çok uzun bir konuşması var. Ben çok önemli gördüğüm 2-3 cümlesini size sunacağım. "İki şeyi yabancıya ihale edemezsiniz. Bunlardan birincisi savunmadır. Yani savunmayı bir başkasına, 'gel sen yap arkadaş' diyemezsiniz. Birisi de kalkındır. 'Arkadaş sen gel bizi zenginleştiriver' diyemezsiniz. Birisi esareti kabul etmektedir. İkincisi de soyulmayı kabul etmektedir. Neden lazım özelleştirme? Rekabet gücü ve verimlilik, olmazsa ne olur. Bu ikisi olmazsa kendi dar kaynaklarınızı yutarsınız. Zenginleşelim derken, fukaralaşırınız" ve devam ediyor.

Sözümü, duyurularımızda yer verdiğimiz tümce ile bitireceğim; Özelleştirme; ticari yolsuzluklara, adam kayırmaya, toplumsal çürümeye, işsizliğe, doğal kaynakların israf edilmesine, hayat pahalılığına, katliamlara, bölgesel dengesizliklere, gelir dağılımının düzeltilmesine, insanın insan sayılmasına, eğitimde fırsat eşitliğine, birliği korumaya, vergi gelirlerinin artırılmasına, düşünce özgürlüğüne, çalışanların örgütlenmesine, çağdaşlaşmaya ve demokratikleşmeye çare mi?

12 Martın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Topaloğlu:

"Devletçiliğe bağlıyım"

12 Mart döneminde şartlı olarak Bakanlık görevini kabul eden İhsan Topaloğlu, madenlerin ve petrolün devletleştirilmesi şartına uyulmayınca, görevini bırakarak, düşüncelerinden hiç ödün vermemiş.

Devletçilik altı oktan biridir. Ben devletçiliğe katı olarak bağlıyım. Burada arkadaşlar özelleştirme havası içerisinde kanımca özelleştirmeye tamamen karşı olacak kuruluşlar ve siyasi partiler olması gerekirken, esen hava içerisinde, dünyadan yurdu muza akseden etkilere neticesinde, bugün memleketimizde özelleştirme sanki doğal birşeymiş gibi kabul ediliyor.

Bağımsızlığımız bizim kamu iktisadi teşebbüslerimizin varlığı ile mümkündür. Ben kamulaştırılması gereken birkaç kuruluşun daha ismini ilave etmek istiyorum. Burada enerjiden bahsettiler. Enerjinin içinde petrol vardır. Madenler vardır. Bunlar her halikarda devletin elinde kalmaları gereken, memleketin kaynaklarıdır. Telefon bir devletin sinir sistemidir. Bu sinir sistemini yabancıya teslim edemezsiniz.

Petrol de böyledir. Etibank'ın banka-

çılık kısmının özelleştirilmesi de büyük bir hatadır. Etibank'ın elindeki madenlerden bor-madeni ve tabii soda, bunlar yabancıların göz diktiği zenginliklerdir. Etibank'ın işletmesine kaynak sağlayan da bankacılık kısmıdır. Bu elinden alındıktan sonra Etibank çok daha zor durumlara düşecektir.

KİT'ler nasıl kurtulur? Ben, 30 yıldan fazladır "özerkleşmesi" lazım geldiğini, politikanın muhakkak çıkarılması gerektiğini, kurumun içinden genel müdür seçilmesi lazım geldiğini, tecrübesi olmayan insanların yönetici olarak getirilmemesi gerektiğini söylemişimdir.

Fakat Türkiye'deki politik anlayış ortamı maalesef buna bugüne kadar imkan vermedi. Bugünden sonra da zordur. Ama eğer Türkiye kurtulmak istiyorsa, sanayileşmek istiyorsa KİT'lerin yatırımlarına ve bu gibi insanların işbaşına gelmesine muhtaçtır.

"Önyargılı olarak özelleştirmeye karşı değiliz"

"KIT'leri toptan yargılamaya hayır diyoruz. Onlar, tümü ayrı ayrı ele alınmalıdır. İçlerinde öyle kuruluşlar vardır ki, piyasa dengesini sağlayacaktır. Sattığınız zaman piyasayı kime bırakacaksınız?"

Özlediğimiz bu tür toplantılara kampanyaları bu sempozyumla başlattıkları için TMMOB'yi kutluyorum. Bu rüzgarın, yalan rüzgarlarının gerçeğe bırakılması için bu tür toplantıların sürmesini diliyorum.

SHP olarak en son 3-4 Nisan tüzük ve program kurultayında biz sözde değil, programlarıyla yapan parti olarak özelleştirme konusundaki düşüncelerimizi kurultaydan geçirdik. Elimde 25 Kasım 1991'de yapılmış açıklanmış hükümet program var. Bu programda KIT'lere ve özelleştirmeye bakış bugünkü gibi değil. Demokratikleşme konusunda programda yazılanlar yeterince ortaya konulmadı. Ama, bir gerçektir ki Türkiye'de 12 Eylül ve onun sivil devamı Anap iktidarı onulmaz yaralar açtı. Her iki kesimde çalışan kesimin ulusal gelirden aldığı pay ve değerlerin aşınması yönünden çok büyük yaralar açıldı. Ve sandıkta mahkum edildi. O parlamento yapısında böyle bir ortaklık çıktı. SHP'nin söylediği demokratikleşme özlemi protokol ve programa girdi. Şimdi yeni bir hükümet kuruldu bu hükümetin ortağı da 3/1 oranında benim partimdir. Ve bu partide sanki 1. hükümetteki kadar demokratikleşme değil, bu rüzgarların da etkisiyle özelleştirilme öne çıkarılmaya çalışıldı. Oysa benim partimin görüşleri bu konuda değişmedi. Ne özelleştirme konusunda ne demokratikleşme konusunda.

Sorun demokratikleşme

Biz Türkiye'nin yine 1. sorununun demokrasi ve demokratikleşme olduğunu biliyoruz. Ancak SHP olmadığı zaman ben, sorunların daha da karmaşık daha da büyük olacağına inanıyorum. O yüzden nasıl CUMUK'ta İLO'da emeklilik haklarında başka alanlarda bir takım iyileştirmeler yapılmışsa, bugün de özellikle bu protokol içerisinde, özellikle söylenmiştir. Türkiye'de demokrasi güçleri ile eksik kalan demokratikleşmeler yapılacaktır. Bütün anti demokratik yasalar Türkiye'de de

Mustafa GAZALCI
SHP Gen. Sek. Yard.

giştirilmelidir.

KIT'lerin tüm olarak öncelikli hedeflerde de belirttiğimiz gibi yargılanmasını istemiyoruz. Önce bir değerlendirilme yapılmasını istiyorum ve KIT'lerin kaynak olarak gösterilmesini yanlış buluyoruz. Kaynak KIT'lerin satılmasıyla olmayacaktır. Kaynak vergidir. Adaletli vergi sistemidir. Türkiye'de bugün bir kesim, bir 5 milyon üzerinde 28.000 dolar geliri var. Avrupa ülkelerine taş çıkarır. Daha doğrusu 30 milyonu Avrupa düzeyinde gelir alır. Tüketir. Eğitim ve sağlık harcamalarından yararlanır. Ama bir 30 milyon vardır ki geliri 135 dolardır. Bengaldeş düzeyindedir.

Çok açık net tavrımızı koyuyoruz. KIT'lerin hemen satılması diye bir konu yoktur. Her olay kendi içinde değerlendirilmelidir. Bir önyargı olarak da özelleştirmeye %100 karşı değildik. Biliyorsunuz 1. protokolde özzerleştirilmekten yana özel bir yasan çıkartıldı. Yasa bir türlü çıkmadı. KOİ ilgili bakanları da dinlemeden, bildiği gibi yaptı ve ne kadar çok satarsam o kadar başarılıdır dedi. Bunlardan biri çimentoda yaşandı. Denizli Çimento fabrikası arsa fiyatına satıldı. Hemen sonra da 225 işçi sokağa atıldı.

Ülkenin değerlerinin yabancılara, ya da onların işbirlikçilerine satılmasını gerçekten istemiyoruz. Bunun için öncelikli hedeflerde çok açık bir şekilde yazdı. TEK, PTT ve TMO gibi kuruluşların satılmasını istemiyoruz. Bu partimizin düşüncesidir.

Biliyoruz SHP'ye yakınlık duyanlar, daha çok sitem ediyorlar. Haksız olarak demiyeceğim. İşte İnönü'nün sözleri aynı şekilde okundu.

Biz bağımsızlığımızı çok güç kazandık. Duyuru umumiye borçlarını aldık. Yarın 70. yılını kutlayacağız Lozan'ın. Önemli birşeydir bu arkadaşlar. İşte böyle bir ülkede sanık sandalyesine doğruların gerçeklerin oturtulmaması gerekir. Bu toplantıda parti olarak bir arkadaşımızı görevlendirdik. Burada sonuna kadar toplantıları izleyecek. Önümüzde sosyal demorasi diye bir dergi çıkarıyoruz. Özelleştirme ve laikliğe yer veriyoruz. Bu toplantı da bir fırsat oldu. Bu konuda uzmanların bilim adamlarımızın görüşlerini alıyoruz. Etkileniyoruz ve sizlerle birlikte olduğumuzu çok açık bir şekilde söylemek istiyorum.

Genel merkezimiz, parti yönetimi kesinlikle özelleştirme konusunda, Türki-

ye'nin değerlerinin elden çıkartılmasını istemiyor. Bugünler il ve ilçe kongrelerimizi yaptık. Tüzüğümüzün 87. maddesinde yerel ve genel sorunlar tartışılarak kongrelerde kararlar alınır.

Üçte bir ağırlıklı iktidar

Bugün hükümette olmamız, gerçekten bir milliyetçi ceple yaratılmasını önlemek ve Türkiye'de demokratikleşmeyi sağlamak içindir. Ben bu toplantıdan yararlanacağımıza inanıyorum ve bir uzman olarak değil bir politikacı olarak bugün estirilen rüzgarlardan kaygı duyduğumu açıkça söylüyorum. Kimi kitler vardır ki oralar önce hasta edilmiştir. Biliyorum, bir bütün yöresinin çocuğum. Bugün kendi tütünlümüz yakılır atılırken, yabancı sigara, Türkiye'de özel kesimin de desteği ile yaygın hale getirildi. Tekel aracılığı ile dağıtıldı. Bir gece yarısı yasası çıkarıldı. Kendi tütününden özel kesim sigara yapmıyor. Orada Tekel'in teklifi devam ediyor. Ama Malbora ve Virginia tütünü Türkiye'de yaygın hale getirmek için fabrikalar yapıyor. 2 bin tondan sonraki fiyat belirleme sınırı vardı. Onu da kaldırmaya kalktılar. Sesimizi yükseltmemiz gerektiğine inanıyorum. Partü olarak diyeceksiniz ki siz muhalefet değil iktidarsınız. yani bizim görevimiz 3/1 (üçte bir) ağırlıklı da olsa, ya da bu hükümetin ortağı olarak Türkiye halkının zararına birşey yap-tırmamaktır. Sigortası olmaktadır. Sürekli Genel Merkez'den çıkmış bizden çıkmış bir tek örnek gösterilemez ki "İşte KIT'ler satılsın, bütçe açıkları kapansın" kesinlikle böyle birşey demedik, demiyoruz. Kaynağı vergide görüyoruz. KIT'leri toptan yargılamaya hayır diyoruz. Onlar tümü ayrı ayrı ele alınmalıdır ve içinde öyle kuruluşlar vardır ki, piyasa dengesini sağlayacaktır. KIT'leri de sattığınız zaman kime bırakacaksınız, piyasayı?

Onlar sanık olmaktan kurtulsun. Siyasetin de bu arada siyasi partilerin de duygusallıkla çok fazla karalanmasını doğru bulmuyorum. Suyun başı orasıdır. Demokratik kuruluşlarla, demokrasinin en büyük ögesi olan siyasi partiler sonunda parlamentoda yasaları yapacaktır. Kamuoyunun sesini dinleyerek o siyasi partileri etkilemek, onlarla işbirliği yapmak, Türkiye'yi yasaklardan sınırlardan arındırmak ve Türkiye'de 12 Eylül'ün izlerini de silerek gerçek demokrasiyi yaşatmak tartışma ortamı, özgürlük ortamı getirmek gerekir. Ben bunların bu tür toplantılarla olduğuna daha da olacağına inanıyorum. Ve son tüzük kurultayımızda özelleştirme konusunda aldığımız bir karar da divana veriyorum.

Özelleştirmenin ideolojisi

Prof. Dr.
Fikret BAŞKAYA

KİT'ler ne zaman, nasıl, kapitalizmin hangi konjüktüründe hangi ihtiyaçlara cevap vermek üzere kimler tarafından oluşturulmuştur? İlk cevaplandırılması gereken soru budur. İkincisi, Dünya Bankası, 1980 yılının başından, 81'e kadar, sadece KİT'lerin oluşturulması için kredi açmakla kalmıyordu. Aynı zamanda, işletme kredisi de veriyordu. Ne oldu da 1980'den sonra KİT'leri kapatmak için kredi verir hale geldi? Üçüncüsü, "özelleştirme" nasıl hangi amaçlar için gündeme getirilmiştir. Kapitalizmin hangi döneminin sorunlarına cevap olarak gündeme gelmiştir?

Şimdi şöyle birkanı var. "KİT zarar eder, özel kesim kar eder." KİT'ler verimsizdir, ama özel firmalar rantabldır. Bu tabi bir efsanedir. Burjuva toplumunda diploma, insanlara birşey bildikleri için verilmeyiz. Diplomalı oldukları için birşey bildikleri sanılır.

Sosyal bilimlerde, eğer ele aldığımız sorun sosyal bilimin ilgi alanına giren birşeyse, mutlaka onu tarihsel bir süreç olarak ele almanız lazım. Burada biz KİT'leri ele aldığımız zaman bunu tarihsel bir sürece oturtmalıyız.

İkinci yanı, sınıflı toplumda bilimsel bilginin mutlaka ideolojik bir yanı olmasıyla ilgilidir. Yani tarafsız olamaz. Onun ürettiği bilim tarafsız olamaz. Mutlaka ideolojik renkleri taşımak zorundadır. Sınıflı toplumda bilim adamı tarafsız olmaz. Mutlaka bir taraftandır. Buradan çıkan şudur ki, bilimsel bilgide mutlaka ideolojik izler vardır. O izleri nasıl asgarîye indireceğiz? Gerçeği nasıl bulacağız?

Tarihin her döneminde, ezilen, sömürülen baskı altında tutulan sınıfın tarafında olan gerçeği yakalama şansına daha fazla

● "Özelleştirme politikasının temel amaçlarından biri sermayeden daha az vergi almak, diğeri işçi sınıfının örgütlülüğüne darbe vurmaktır. Bu sürecin ardından sosyal amaçlı harcamaların kısılması ve "herkes kullandığı hizmetin karşılığını ödesin" anlayışı gelecektir.

sahiptir.

Çünkü karşı taraf, yani ezen sömüren ve baskı yapan taraf gerçeklerin ortaya çıkmasında çıkarı olmayan taraftır. İdeolojik bilgiye ihtiyacı olan taraftır. Halbuki öbür taraftan, ezilen sömürülen baskı altında tutulan taraftan insanların gerçeğe ihtiyaçları vardır. Dolayısı ile bu süreçte tarihsel olarak ilerici diyebileceğimiz bilim adamı gerçeği yakalama şansına daha fazla sahiptir. Fakat, o sınıfın safında yer almak da gerçeği yakalamanın garantisini değildir.

Yöntemle ilgili üçüncü konu şudur. Ele alınan sorun hangi bütünün bir parçasıdır? Türkiye ekonomisini ele aldığımız zaman, bu dünya ekonomisinin bir parçasıdır. Veya onun bir parçasını, mesela özelleştirmeyi ele aldığımız zaman, onu dünya ekonomisinin bir parçası olarak ele almamız lazım. Aksi halde yaptığımız tahlil havada kalır.

Bir başka sorun da, nereye bakıldığından çok, nereden bakıldığı önemlidir. KİT'lere, Dünya Bankası'nın koridorlarından bakarsınız. TÜSİAD'ın salonlarından bakarsınız. Bir tablo görürsünüz. Şırnak'tan, Zonguldak'tan bakarsınız farklı şeyler görürsünüz.

KİT'lerin oluşumu süreci

1. Soru şudur? KİT'ler ne zaman neden nasıl ve kimler tarafından oluşturulmuştur? Kurulduğu zaman hangi gerekçelere savunulmuştur.

Az gelişmiş ülkelerde KİT'lerin belli başlı üç oluşum kaynağı vardır. 1) 3. dünyada yeni bağımsızlığa kavuşan ülkeler, sömürgeci emperyalist devlete ait kurumları, uluslararası hukuk çerçevesinde devralmışlardır. 2) Millileştirme yolu ile devralınan kuruluşlardır. Bu yabancı devletlere ait kurumların millileştirilmesi ya da özel girişime ait kurumların vb.nin kamulaştırılması şeklinde olabilir. 3) Kaynağı KİT'ler ise, bizzat devletin oluşturduğu KİT'lerdir. Kalkınma sürecini hızlandırmak, ulusal bir ekonomi oluşturmak, ulusal ekonomik özerkliği sağlamak için oluşturulmuştur KİT'lerdir. Esas önemli olanlar bunlardır. Dördüncüsü de, fazla önemli olmayan KİT'leştirmedir. Müsadereler yoluyla yapı-

lan millileştirmelerdir. Bir de diktatörlerin mallarına el konularak oluşturulan kitler vardır.

Neden KİT'ler oluşturuluyor? Buradaki argümanlar, özelleştirmedeki argümanların tam tersidir. Deniyor ki, az gelişmiş ülkelerde, piyaya asla istenildiği şekilde işlemez. Kalkınma sorunu büyüme sorunu kesinlikle özel sektöre bırakılmaz. Neden bırakılmaz? Çünkü özel sektör bu misyonu omuzlayacak güçte değildir. Cılızdır. Kolay kazanç yollarını tercih etmektedir.

Demek ki, ulusal bir ekonomi oluşturmak istiyorsanız, bunu pazar mekanizmalarına bırakamazsınız. Mutlaka devletin bilinçli ve aktif bir müdahalesinin olması lazımdır. Birinci gerçekçe budur.

İkincisi, mevcut uluslararası iş bölümü ve uzmanlaşma çerçevesinde, bir ülkenin kalkınması mümkün değildir. Yani verili olan uluslararası işbölümü ve uzmanlaşmaya karşı birşeyler yapmalıdır.

O zaman da, pazar mekanizmasına ters şeyler yapacaksınız. Yani akıntıya karşı yüzmeniz gerekiyor.

Fakat en önemli gerekçe, az gelişmiş ülkelerde, burjuvazi son derece cılızdır ve itici güçleri geliştirme kabiliyeti yoktur. O zaman bunu ödünleyecek, telafi edecek birşey yapmak gerekiyor. Bunu kim yapacak? Bilinçli ve aktif şekilde ekonomiye müdahalesi ile devlet yapacaktır.

3. Dünyanın gelişme düşü

Demek ki, KİT süreci milli bir ekonomi ve kalkınma hedeflerini bir an önce gerçekleştirecek bir yapı oluşturmak, ulusal devleti güçlendirmek problematiğinin bir gereği olarak ortaya çıkmıştır. Tabi, o zamanlar kalkınmacı bir "Retorik" var. Dünya kapitalizmi genişleme halinde. Herkes ve 3. dünya ülkeleri yöneticileri, bu karşılıklı bağımlılık içinde kendilerinin de gelişmiş ülke olma imkanına sahip olduğunu düşünüyorlar. Fakat kapitalizm geçerli iken elbette herkesin kalkınması mümkün değildir. Çünkü siz zenginleşen komşunuz fakir olduğu için zenginsinizdir. Kısacası kutuplaştırıcı bir sistemdir kapitalizm. Dolayısıyla kalkınma programatığı baştan sakat bir programatiktir. Fakat 1950-60'larda dünyadaki genel durum, kapitalizm bir genişleme sürecinde olduğu için, insanlarda ve az gelişmiş ülke

yöneticilerinde böyle bir beklenti ortaya çıktı.

Devletin ekonomiye müdahalesi dolaylı yollardan olabilir. Devlet bizzat üretim araçlarının sahibi olarak bir patron gibi kurumları ile ekonomik hayata müdahale edebilir. Bir de planlama ile müdahale edebilir. Fakat hiç KİT olmayan bir ekonomiyi planlamak mümkün değildir.

İşte özelleştirmenin gerekçelerinden biri de bütünüyle bu "planlama" fikrini ortadan kaldırmaktır.

1980'lere kadar çok uluslu şirketler de KİT'lerle ortak olmayı yeğliyordu. Bu yıllardan sonra 180 derece bir kayma oldu. Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi kuruluşlar, KİT oluşturmaktan ziyade KİT'leri satmak için kredi vermeye başladılar. Bu neden böyle oldu?

Bunun nedeni, Kapitalizm'in 1970'lerden sonra içine girdiği yapısal krizle ilgilidir. Yapısal kriz, geniş anlamda, teknolojinin aşılması, kar oranlarının düşmesi, pazarın daralması gibi sonuçları doğuruyor. Bunların eski haline gelmesi için yapılması gerekenlerden ilki sömürü oranlarını artırmaktır. Sömürüyü nasıl artıracak? İşçi sınıfına darbe vurarak, sendikaları etkisizleştirerek, atomize ederek. Böylece kar oranları otomatik olarak artar.

Kapitalist ülkelerde, faşizmi gündeme getirmek o kadar kolay olmadığı için, (krizin kendisi zaten işsizliği artırıyor ama bu sermayenin istediği oranda olmuyor.) o zaman ikinci yöntem, sosyal amaçlı harcamaları kısmaktan geçiyor. Bunu yaptığı zaman, sosyal devletin, refah devletinin gerektirdiği kadar vergi de alınmayacak demektir. Devleti küçültme dedikleri işte budur.

Amaç sermayeden az vergi almak

Yani kamu harcamalarını düşürürseniz o kadar daha az kaynağa ihtiyaç duyulacak demektir. Böylece sermaye daha az vergi verecek.

Türkiye'de ideolojinin önemini vurgulamak için söylüyorum. Bu politikanın temel amaçlarından biri de sermayeden az vergi almaktır. Bir taraftan bu politikayı kabul edeceksin bir taraftan bar bar bağıracağsın "kamu açığı var" diye. Sizin zaten benimsediğiniz modelin mantığında sermayeden az vergi almak var. Gereğesi de şu; (tabii bu gerekçeye kendileri de inanmaz) deniyor ki, sermaye az vergi verirse çok yatırım yapar. Çok yatırım yaparsa çok istihdam yaratır. Çok istihdam yaratırsa çok gelir yaratır. Bu da çok vergi demektir. Neticede, başta sermaye az vergi verir ama sonuçta gene vergiler artar.

Fakat sonuçta baktığımız zaman tam tersini görüyoruz. Amerika dahil hiç-

bir yerde bu gerçekleşmemiştir. Vergi gelirleri giderek düşüyor. Sermaye vergi vermiyor. Yatırım yapmıyor. Sermaye, rantıye, sermayesinin eline geçiyor. En parazit olan kesimin eline geçiyor. Finans sermayesinin eline geçiyor. İşte şu an dünyadaki ekonomik kaos'un her an bir 1929 krizinin eşliğinde olmamızın nedenlerinden biri bu finansal saçmalık ve çılgınlıkla ilintilidir.

Bu "devleti küçültme politikası" devleti ekonomik olarak küçültme politikasıdır. Bu politika yoksulluğu, işsizliği artıracağı için daha fazla üniformalı adama ihtiyaç olacak. Daha fazla helikopter alacak, daha fazla savcıya ihtiyacı olacak. Yani devletin bir tarafını büyüten bir tarafını küçüten bir politika.

Mesela deniliyor ki, herkes kendi sigortasını kendisi halletsin, parası olan okusun, herkes kullandığı hizmetin karşılığını ödesin.

Üçüncü bir olay bizim iktisatta verimlilik ömrü sona ermiş olan, hantal sanayi diye tanımladığımız çevre kirliliğine neden olan sanayiye, (tersaneler, demir çelik fabrikaları gibi) 3. dünya ülkelerine transfer ve orada bunların verimlilik ömrünü uzatmaktır.

Dördüncü yöntem 3. dünyadan kan kaybını derinleştirmektir. Dışa dönük büyümenin mantığı budur.

Şu andaki 3. dünya ülkelerindeki bazı hammadde fiyatları 1890 düzeyine inmiş durumdadır. Herkese dışa dönük model öneriliyor. Bunlar da aşağı yukarı aynı malları üretiyor. Aynı mali üreten 60 ülkeye de aynı politikayı önerirseniz, herkes bunu üretip satmak zorunda kalacaktır. Bu da ne demek, zaten düşük olan fiyatlar iyice düşecektir. Bir taraftan dünya pazarı kapitalizm krizi nedeniyle daralıyor. Bir taraftan aynı mali üreten 60 tane ülke yaratılıyor.

Bilim burada lazımdır. Diplomanın işlevsizliği buradadır. Medya yalanı üretirken, Prof. Dr.lara Doç. Dr.lara dayanıyor. Onun için ideolojik mücadele son derece önemlidir. Bizim en çok üzerinde duracağımız şey ideolojik netlik sağlamaktır. Uygulanan her politikanın kimin için neyi ifade ettiğini çok açıklıkla ortaya koymaktır.

Şimdi bilim denilen şey tamamen sermayenin hizmetine girmiş durumdadır.

Sermayenin kaynak sorununu çözecek sonuncu çare özelleştirme. KİT'lerin çoğu tekel durumundadır. Çok azı bunun dışındadır.

Sermaye verimli olanlarını alır, verimsiz olanları da kapatır diye düşünüyor. Fiyatlarını da kendileri tesbit ediyorlar. Böyle bir yağmalama var.

En yoğun sendikal örgütlenme KİT'lerdedir. Bunların tasviye edilmesi işçi sınıfının örgütülüğüne darbe vurmaktır. İşçi sınıfını atomize etmek ve işsizliği artır-

maktır. İşsizliği artırmak ücretlerin daha da düşmesine neden olacaktır. Böylece bir taşla birden fazla kuş vurma imkanı doğuyor. Fakat bu söylediklerim Burjuvazi açısından sadece ekonomik ve kısa vadeli hedefler. Uzun vadeli hedef ise, Sovyetlerin çökmesinden sonra da söylenilen şudur; "Kamuya ait kurumlar mutlaka verimsizdir. Planlama kötüdür. Planlama fikri insanlığın kafasından, bilincinden sökülüp atılmalıdır. Ortaklaşa bir mülkiyet mümkün değildir. Mutlaka bir özel teşebbüs olacak. Pazarın kurallarına boyun eğilmek zorundadır."

Aslında piyasa ekonomisi diye birşey yoktur. Dünyada piyasaya 400 kadar şirket hakimdir. Türkiye'de özel sektörün de çoğu tekel durumundadır. Dünyada ancak burjuva iktisatçıların kafasında vardır piyasa ekonomisi. Realitede hiçbir zaman olmadı, bundan sonra da mümkün değildir. Zaten sonuna da yaklaşıyor.

Mesela Türkiye'de özel televizyon kanallarından birisi sürekli KİT yutuyor. Buna da kimse ses çıkarmıyor.

Yalanlar ve aldatmacalar

Uluslararası sermaye yalnızca KİT'leri hedef almıyor. Kendisine engel olabilecek ne varsa temizlenmesini istiyor. Gümrükler kaldırılacak, faize dokunulmayacak, hiçbir korumacı önlem alınmayacak. Sendikalar mutlaka etkisiz hale gelecek.

KİT'lere açılan savaşın gerekçeleri aşağı yukarı bunlardır.

Oncelikle "özel sektör verimlidir. Kamu sektörü verimsizdir" sözü; Dünyada bence bundan büyük yalan yoktur. Ancak bu yalana sokaktaki insanı inandırdılar.

KİT'leri gözden çıkardılar. Zarar edecek hale getirdiler. Bu halleri ile bile kahramanca ayakta duruyorlar. O kadar çürük yapıları yok.

5-6 kademede büyük sorun vardır. İşlerine geldiğinde örnek verdikleri Güney Kore'den söz etmek istiyorum. G.Kore'nin ihracatındaki başarının altında KİT'ler vardır. Devlet müdahalesi ve planlama vardır.

Dünyada bugüne kadar hiçbir araştırma, KİT'LERİN öbürlerinden, özel sektörden daha verimsiz olduğunu ortaya koyamıyor. Kuruluş amacı farklı olabilir. Burada mesele firmanın kar edip etmemesinden ziyade, hangi amacı gerçekleştirdiğidir.

Bir firma düşünün, havayı toprağı, suyu kirletiyor, fakat çok karlı da çalışıyor. Bunun karlılığının dikkate alırsınız? Verimlilik açısından savunabilir misiniz? Bu bir mistifikasyondur.

Fakat burada birşey söylemek istiyorum. Bir firmanın kimin elinde olduğu o kadar da önemli değildir. Nihayi tarihte burjuvazi hizmetinde kullanılmaya devam edecektir.

KİT'ler ve özelleştirme sorunları

● "Bir KİT fetişizminden yana değilim. Ancak bu kampanyanın Türkiye ekonomisinin geleceği bakımından çok zararlı olacağını düşünüyorum."

KİTlerin özelleştirilmesine ilişkin ortaya atılan bilimsel görüş ve gerekçelerin gerçek dayanağı var mıdır yok mudur? Bunu tartışmaya çalışıyorum.

Ben, üretim araçlarındaki özel mülkiyete karşıyım.. Özellikle bizim gibi ülkelerde, çok ciddi ekonomik sorunlar da doğurduğuna inanıyorum.

Bütün gerekçeleri geçiniz. Sınıflandırınız. KİTlerin özelleştirilmesinin arkasında iki tane tutarı iddia kalicaktır. Bunlardan biri etkinlik ve verimle ilgilidir. Diğeri ise makro istikrarla ilgilidir. Yani KİT açıklarının makro istikrarı bozucu boyutları ile ilgilidir.

1) Kamu mülkiyeti özel işletmeye göre daha düşük bir verim ve etkinlik başarısı gösterir.

2) Bu mukayeseyi yapamamak bile zaman içinde verim göstergeleri daha geride seyredir.

Etkinlik esas olarak kaynak (tasarrufu) demektir. Belli bir neticeyi ne kadar kaynak tasarrufu ile sağlayabiliyoruz? Etkinlik bu demektir. Verimle yakından ilgili ama özde değildir.

Türkiye bakımından her iki iddia da geçersizdir. Yani KİTlerin verim ve etkinlik düzeyinin özel sektörden daha düşük olduğuna ilişkin hiçbir ikna edici gösterge yoktur.

İkincisi KİT açıkları, KİT zararları fevkalade vahim bir kavram kargaşası üzerine kurulmuştur.

Hemen eklemek istiyorum. Bir KİT fetişizminden de yana değilim. Bana, özümde sorarsanız çok da farketmez diyebilirim. Fakat bazı sonuçlarına bakarak, Türkiye ekonomisinin geleceği bakımından çok zararlı olduğunu düşünüyorum. Bütün bu kampanyanın insanları ideolojik şekillendirmeye ve tek tip düşünmeye yönlendirme bakımından başka boyutları ne olursa olsun, bu tek tip düşünce tipi yaratma çabasının örneği olduğu için karşı çıkılması gerektiğini düşünüyorum. Ve nihayet, sürekli olguları anlamak için ve doğrunun ne olduğunu ortaya koymak için bir takım çalışmaların yapıp kamuoyuna sunulmasının da zaruri olduğunu düşünüyorum.

Acaba KİT'ler mi daha etkin, özel sektör mü daha etkin (?) sorusunu metodolojik olarak, nicel olarak irdelemek çok zor.

Mesela Türk Karayolları ile Ulusoy otobüs şirketini mukayese edemeyiz. THY ile belki, Sultan Air'i mukayese edebilirsiniz. Fakat objektif konuları o kadar farklıdır ki, bunda bile güçlüklerle karşılaşsınız.

Etkinlik ve verimlilik

Fakat bir örnek vereceğim. Yakın zamanda iki genç araştırmacı, Orta Doğu Gelişme Dergisi'nde yayınladıkları bir makalede verimlilik ve etkinlik düzeyleri bakımından, yani kaynak israfının ne kadar olup olmadığını ölçme bakımından çimento sanayisinde bir araştırma yapıyorlar.

Özelleştirmeden hemen önce, özel ve kamusal, çimento fabrikalarında mevcut kaynaklarla ulaşılabilecek azami üretim düzeyinin ne kadarının elde edildiğini ölçmeye çalıştılar. Ve ortaya koydukları sonuç, arada hiçbir dikkate değer fark olmadığını gösterdi.

İki mülkiyet biçiminin verimi etkilemediğine ilişkin bir sonuç elde ettiler.

Genel olarak, hiçbir ciddi araştırma yapılmamasına rağmen KİT'lerde emek fazlası olduğunu kabul edebiliriz.

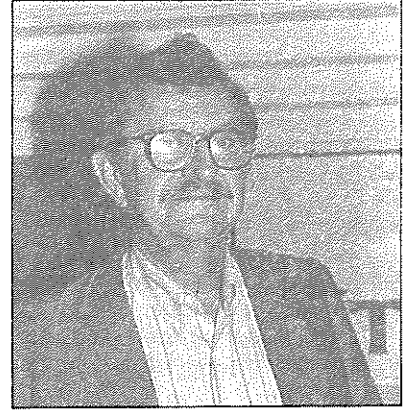
Yani kamu sektörünün, Türkiye toplumunun genel siyasal ekonomik ve sosyolojik yapısından ötürü bir miktar aşırı istihdam özelliklerini taşıdığını kabul edebiliriz. (Özel sektöre göre.)

Fakat buna karşın verim ve etkinliği etkileyebilecek farklı avantajları vardır.

Neo klasik iktisat kuramına göre etkinliği bozan özellik rekabetten sapmadır. Yani oligopolcu ve tekceli piyasalar, etkinlikten en çok sapanlardır.

Aynı piyasalarda çalışıyorlarsa, kamu sektörünü tekceli sapmalardan uzaklaştırmak daha kolaydır. Kamu sektörü, iktidarın kontrolünde veya kendi yönetiminde tekceli koşullarını kaynak tahsisini bozacak şekilde kullanmaması için bünyesinden gelen özellikler taşır. Özel işletmede bu yoktur.

Günlere beri Aktaş'la ilgili örnekler okuyorsunuz. Aktaş'ın tekceli konumunu ne

Prof. Dr.
Korkut BORATAV

kadar kötüye kullandığına ilişkin bolca bilgi çıkıyor. Benzer bir durumu biz kamu sektöründen beklemeyiz.

Özel sektörün kısa perspektifli olduğu daha söylenir. KİT'lerimiz senelerden beri yönetici yetiştirmiş. Araştırma geliştirmeye bünyesinde yer vermiş, önemli programı olan kuruluşlardır. Özel sektörde AR-GE ünitesini taşıyan 4 tane büyük kuruluşun dışında hemen hemen yoktur.

KİT'lerde sendika-işveren ilişkilerinin çok daha yumuşak olma ihtimali vardır. Bünyesinde az gerginlik yaratır. Patron yoktur çünkü.

Etkinlik ve verim eğilimleri bakımından kamu işletmelerinin kötü değil, aksine 80'li ve çok kötü yıllarda ağır koşullar altında şaşılacak bir başarı gösterdiğini anlatmak istiyorum.

1980-90 yıllarını kapsayan araştırma

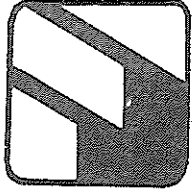
1980'li yıllarda 29 adet KİT'in, yani aşağı yukarı tüm KİT'lerin %75-80'nini kapsayan bir alt grubu üzerinde bir ampirik araştırma yaptık. Bugünlerde piyasaya da çıktı.

Bu yaptığımız araştırmada, etkinlik olarak, yani mevcut kaynaklarla KİT'lerin elde ettiği Katma Değeri karşılaştırdık. Acaba KİT'lerin kullandığı kaynaklar 1980'li yıllarda nasıl özellikler gösteriyordu? Bu özelliğe göre verim göstergelerinin nasıl seyretmesi beklendi? Nasıl seyretmiştir?

İki kaynaktan söz edeceğim. Birincisi "İstihdam-İşgücü", ikincisi "Sermaye Birikimi" yani yatırımlar. Yatırımlar, KİT'lerin elindeki sermaye stokunun genişleme hızını belirler. İstihdam da KİT'lerin kullandığı işgücünü, temel kaynağı belirler.

Bütün iddialara rağmen, 1980'li yıllarda KİT sisteminin istihdamı aşağı yukarı hiç artmamıştır. Dolayısıyla, daha önce söylediğim emek fazlalığı belki vardır. Ancak başından bugüne mutlak anlamda artmamıştır. Sermaye birikimi bakımından ise 1980'li yıllarda KİT sisteminin tümünde reel yatırımlar %46 gerilemiştir. Şimdi daha da kötüdür. Bizim saptamamız 1990 sonu itibarıyla idi.

Devami Sayfa 16-17'de

FIRAT PLASTİK

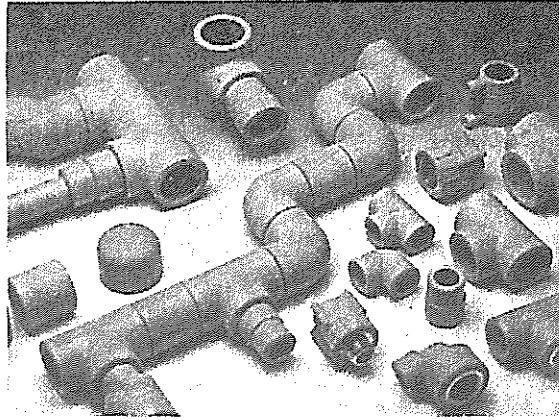
FIRAT THERM PP3 GRİ BORU

Firat Plastik; Hollanda ve Avusturya teknolojisi ile üstün kaliteli Firattherm Gri Boru'yu üretti.

FARKI MUTLAKA GÖRECEKSİNİZ...

FIRAT THERM PP3 GRİ BORULARININ DIN NORMATLARI :

- DIN 8078 Kimyasal maddelere dayanıklılık.
DIN 16961 İçyüzey kayganlığı
DIN 19560 Tüm sıcak su tesisatlarında kullanılması
DIN 4279 İç basınca dayanıklılık
DIN 16962 Kaynaklı bağlantı Normlarına uygundur.
- DVGW-Arbeitsblatt W 320: Plastik boruların içme suyu tesisatlarında kullanılması.
- DVGW-Arbeitsblatt W 321: Plastik boruların bina dışı temiz su tesisatlarında kullanılması.
- DVGW-Arbeitsblatt W 327: Plastik borularda basınç tabelası.

KULLANIM ALANLARI

- Tüm Binaların Temiz Su Tesisatlarında,
- Şehir içme suyu şebekelerinde,
- Gıda Kimya ve Her Çeşit Endüstride,
- Sera, Bahçe sulaması ve tarım işletmelerinde,
- Kalorifer, Hidrofor ve Şofben bağlantılarında,
- Asitli, Alkali, Tuzlu ve Yağlı ürünlerin nakil ve her türlü kullanımında.

ÖZELLİKLERİ

- Kireçlenme, yosunlanma, ve delinmeye karşı 50 yıl garantilidir.
- İzolasyona ihtiyacı yoktur.
- Ultraviyole ışınları kesinlikle geçirmez.

FIRAT THERM PP3 GRİ BORULARI İÇİN GEÇERLİ DVS TALİMAT LİSTESİ

BORU DIŞ ÇAP mm	KAYNAK DERİNLİĞİ mm	ISITMA SÜRESİ saniye	EKLEME SÜRESİ saniye	SOĞUTMA SÜRESİ dakika	DVS 2207
16	13	5			
20	14	5	4	2	
25	15	7			El kaynak
32	16.5	8			makinası ile
40	18	12	6	4	

NOT: Bu kaynak sisteminde sadece DVS'nin 2208 değerlerine uygun olan FIRAT THERM Kaynak Makinaları Kullanılmalıdır.

FIRAT THERM KALİTESİ TSEK BELGELİDİR.

ADRES: Adnan Menderes yolu Girişi No.664 Menderes- İZMİR Tel: 9/51/ 51 45 55 Fax: 9/51/ 51 23 42

Prof. Dr. Korkut BORATAV; "Kitler ve Özelleştirme Sorunları"

1990'dan sonra üç yılda toplam yatırımların %30 oranında daha azaltılması planlanmış ve uygulanmıştır. Dolayısıyla toplam gerileme büyük ihtimalle %60-70'e çıkmıştır.

Fakat ben şu anda 1980-90 yıllarını karşılaştırıyorum.

Yani KİT sistemine ilave işgücü verilmiştir. Sermaye stoku ise, yatırımların azalması yüzünden büyük ölçüde yenilenme ve büyüme sürecini sekteye uğratmıştır.

Mucize yaratan KİT'ler

Bu durumda viyet göstergelerinin bozulması beklenir. Eğer sermaye birikimi yavaşlıyorsa, mutlak anlamda azalıyor, emek verimliliğinin düşmesi beklenir. Emek miktarı da artmıyorsa, toplam üretimin de artmaması beklenir. Fakat 1980 ile 1990 arasında elde edilen sonuç, yılda ortalama %2 civarında emek verimliliğinde artış sağlandığını gösteriyor. Sermaye kullanımındaki verim, etkinlik çarpıcı bir şekilde artmış. Dolayısıyla daha az kaynak kullanarak, KİT sistemimiz, verimliliği artırmış durumda. Bu aslında büyük bir mucizedir. Eğer aslında arıyorsanız, kamu mülkiyetinin bu kadar handikaplı, elverişsiz koşullara rağmen bu sonucu nasıl elde ettiğini soruyorsanız, (birşey geliyor insanın aklına ama bunu da iddia etmek durumunda değilim) demek ki bu mülkiyet biçiminde kendine özgü bir üstünlük var...

Şimdi, biraz daha dar bir dönem için kamu ve özel sanayiye karşılaştırmak istiyorum. 1981-88 arasında yıllık yatırım artışı özel sektörde %7.5, (özel imalat sanayinde) emek veriminin yıllık artışı %5.9. Evet yatırım olunca verim artar. Yani özel sektör sermaye stokunu yenilemiş ve buna bağlı olarak, daha az ama %5.9'luk emek verimi artışı sağlamıştır. Oysa imalat sanayindeki kamu işletmeleri, 1981-88 arasında yılda reel olarak ortalama %22 yatırım azalması ile karşı karşıya kalmıştır. Her yıl bir önceki yıla göre %20'yi aşan yatırım aşınması olmuştur. Buna karşın 1981 başı ile 1988 arasında yılda ortalama %6.8'lik emek verimi artışı sağlanmıştır kamu işletmelerinde. İşte bir karşılaştırma.

Hemen ekleyeyim ki bu durum devam edemez. Bunu daha fazla sürdürmek mümkün değildir. Özellikle sanayi, tarım ve madencilikte, KİT'ler son derece ciddi bir yatırım aşınması ile karşı karşıya kalmışlardır ki, 1980'li yılların sonunda artuk sermaye stokunun aşınmasını dahi telafi edecek yenileme yatırımlarını yapıp yapmadıkları şüphelidir.

KİT'ler adeta kendi haline bırakılmıştır. Mevcut sermaye stoku aşınmaktadır. Onu yenileyecek kadar bile kaynak verilmemektedir. Ve dolayısıyla, biraz önce belirttiğim ortalama verim hareketlerinin devam etmesi mümkün değildir. Nitekim 1988'den itibaren de verim artışlarında düşmeler başlamıştır. Tüm bu handikapa rağmen etkinlik bakımından katma değer üretimi devam ediyor. Demek ki, kamu mülkiyetinin bünyesi gereği verimsiz olduğuna ilişkin savların hiçbir dayanağı yok-

tur.

Dikkat ediniz. Burada ben kar ve zarar kavramlarını kullanmadım. Katma değer kavramını kullandım. Katma değer, bu yaygın ideolojik bombardımanın önemli bir ögesi, ücretleri tamamen bir sübvansiyon olarak gösteren bir mantığa dayanıyor. Ücretler sübvansiyondur, işçi parazitidir. Tabi sokaktaki adam da bunlara inanıyor. Kendisi işçidir ama, bunu farkedip farketmediği belli değildir.

Şimdi ikinci unsura gelelim. Katma değeri sabit fiyatlarla ölçelim. Katma değeri nasıl hesaplarız? Bir üretim veriminin çıktıları, emek dışı girdilerini aştığı oranda katma değer yaratıyor demektir. Yani maddi girdilerle çıktıları arasındaki mukayesedir. İşte KİT'lerin verim başarısını bu ölçütle ölçüyoruz.

KİT açıkları istikrar ve makro denge problemlerine geldiğimiz zanan ise kavramsal bir takım açıklamalar yapmak zorundayız. Çünkü bu açıklamalar yapılmadığı için kavramsal berraklık sağlanamıyor ve algılamalar bulanıklaşıyor.

Demin de söyledik. Ulusal ekonomiye herhangi bir ekonomik birimin katkısı katma değerle ölçülür. Ve ücret de katma değer bir payıdır. Öyle ise ücreti artırarak katma değeri yükseltebilir misiniz? Hayır. Katma değer diğer ana ögesi de kardan. Ücret artırırsanız kar daralır. Kart+ücret gayri safi kardır. Ücretleri sürekli artırarak katma değeri artırmak mümkün değildir. Bir süre sonra kar negatif olur. Katma değer de pozitif ücretli negatif karın toplamından elde edilir. Bir ekonomik birim pozitif katma değer yarattığı sürece bunun tasviyesi ulusal ekonomi için bir kayıptır.

En verimsiz en geri teknoloji ile çalışan KİT dahi eğer pozitif katma değer yaratıyorsa ulusal ekonomiye katkı yapıyordur. Eğer katma sonunda boşalacak kaynakları otomatikman tam çalışmaya götürecektir bir süreç yoksa kapatılması ulusal ekonomide net bir kayıptır. Öyle bir ekonomi olmalı ki, "A" işletmesini kapattığınız an işçiler bir başka "B" işletmesinde çalışmaya başlayabilsinler.

Böyle mucizevi ekonomiler, bazı iktisat modellerinin hayallerinde vardır. Ama Türkiye böyle bir ülke değildir.

A, B gibi KİT'lerin kapatılması ile sonuç, milli gelirin o KİT'ler tarafından yaratılan katma değer kadar düşmesi anlamına gelir.

Türkiye'de incelediğimiz KİT'lerden bazılarının negatif katma değer yaratıklarına şahit olduk. 29 KİT'te yapılan 290 gözlemden 10 tanesinde. Ve bunlardan hiçbirini de sürekli olmamıştır. Yani bir yıl negatif katma değer yaratan KİT, örneğin ikinci yıl toparlamıştır. vb.

KİTLER (+) pozitif

Katma Değer yaratıyor

Dolayısı ile Türkiye'de KİT'lerin içinde müzmin bir şekilde sürekli (-) negatif katma değer yaratana rastlamak mümkün değildir. Bu nedenle KİT'lerin doğrudan doğruya tasfiyesinin genel olarak, ulusal ekono-

mide, milli geliri düşürecek bir sonuç yaratacağını söyleyebiliriz.

KİT'ler karlı mıdır değil midir? Katma değerlerden ücretleri çıkaralım. Bu brüt kar. Gayri safi kardır. Bu anlamda pozitif sonuç elde ediyorsanız kar ediyorsunuz demektir. Negatif bir sonuç çıkarsa, katma değeri pozitif ama gayri safi karı negatiftir. Bu, şu anlama gelir. Yalnızca ücretlerini ödeyecek bir ekonomik faaliyet yapılabiliyor. Fakat ulusal ekonomiye bir katkı sağlayamıyor. Böyle bir KİT, ulusal ekonomi bakımından problemlidir.

Burada KİT'lerin tümünün pozitif gayri safi kar yarattığını görüyoruz. Bizim ayrıntılı incelememizin son yılı olan 1990 yılında, bütün KİT'lerde katma değerinin %28'i gayri safi kardan oluşuyor. Yani %72'si ücret %28'i gayri safi brüt kardan oluşuyor. Yani KİT'lerimizin tümü ulusal ekonomiye dinamik anlamda katkı yapabilecek bir fazla yaratıyor.

Bu 1990 sonrasında bir miktar aşındı. Ama yine de 1991-92 ve 93 yıllarında ulusal gelirin gayri safi yurtiçi hasılananın %1'ine yakın oranında gayri safi brüt kar edecekleri öngörülmüş durumda.

Demek ki KİT sisteminin tümünün, demin söylediğim anlamda zararda olması söz konusu değildir. Ücretlerin katma değerden daha fazla olup negatif (-) brüt kar yarattığı söz konusu değildir. Tek tek bazı KİT'lerde vardır yalnızca. Sektör olarak bakacak olursak da bunun madencilik olduğunu görüyoruz.

Peki durum bu ise, KİT zararları, KİT açıkları denen kavram tamamen hayali midir? Hayır değildir. Ne anlamda zarardan bahsedeceğimizi yine açıklayarak irdelemek gerekir.

Gayri safi kar, brüt kar, yani katma değerden ücretleri çıkardıktan sonra elimizde kalan fazla, tek başına işletmenin bünyesinde kalmaz. Kalamayabilir. Brüt büyüklükten vergi ödemesi yapılır. KİT'ler de vergi öder. KİT borçlarının faiz veya borç dışı borç ise, kur farkı unsurlarının da gayri safi kardan finanse edilmesi gerekir.

Bu üç ögenin yükünü çıkardıktan sonra, geriye kalan büyüklüğe biz net kar "safi kar" diyoruz. Bu anlamda KİT'lerimiz, zararda. 1986'dan buyana tümü itibarıyla hep negatif "safi kar" elde ediyor. Peki bunun sonucu nedir? Hemen söyleyelim, "brüt anlamda, gayri safi anlamda zarar eden KİT'lerin, ulusal ekonomisinin dengeleri üzerinde olumsuz etkileri vardır. Katma değer yaratıyordur ama artık yaratamıyor ve ulusal ekonomide istikrarsızlık unsuru oluyor. Şimdiki anlamda, "net" anlamda kar yaratamıyorsa KİT, kamu maliyesi üzerinde istikrar bozucu unsur haline gelmiş demektir. Yani Kamu Maliyesi üzerine bir yük oluşturmuştur.

Ücretlerini ödeyebiliyor, fakat faiz, iç ve dış borç yükünü ve vergi yükümlülüklerini karşıladıktan sonra açıkla karşılaşıyor. Dolayısı ile bu açığın kapatılması gerekiyor. Bunu eğer hazine aracılığı ile karşılıyorsa, (bazan da yeniden borçlanarak karşılar) Kamu Maliyesi üzerine bir istikrarsızlık unsuru oluşturuyor

Prof. Dr. Korkut BORATAV; "Kitler ve Özelleştirme Sorunları"

demektir. Gerçekten ciddiye alınması gereken bir durumdur.

İç ve dış borç faiz yükü KIT'i bitiriyor

Ama hemen şunu söyleyelim, brüt anlamda kar yaratıp, net anlamda zarara girmenin altında yatan nedeni saptamamız lazım. Bu nedeni de çok kolayca saptayabiliyoruz. Devamlı KIT zararlarından söz edenlere bunu anlatmak lazım. Göreceksiniz ki KIT'ler iç ve dış borç faiz yükünden zarara giriyor. 1990 yılında KIT'lerin katma değerinin 3/2'si faiz ve dış borçların kur farkı finansmanı için ayrılıyor. Ve esas olarak karlı olan bu kuruluşları zarara dönüştüren öge bu iki unsurdan oluşuyor.

Peki neden? Bu onların izafını göstermiyormu? Hayır. Bu onların izafını değil, tamamen siyasi iktidarın, yani özellikle Anap iktidarının, 80'li yılların ikinci yarısından itibaren KIT'lere bakışından veya KIT'lere yönelik politikalarında meydana gelen değişime ilgilidir.

Temel etken, KIT'lere merkezi bütçeden yapılacak yatırım tahsisatının kesilmiş, büyük ölçüde aşınmış, giderek azalmış olmasıdır. KIT yatırımlarının kendi kaynaklarını aşan bir program söz konusu ise, merkezi bütçeden finanse edilmesinden daha doğal birşey yoktur. Çünkü devletin kendi malıdır. Devlet kendi malının genişlemesini yenilenmesini, modernleşmesini kendi kaynakları ile karşılamak zorundadır. Zaten sonuçta bundan kendisi yararlanacaktır. Bu şuna benziyor. Koç Arçelik'in sermayesini artırıyor. Bu ne demektir; mülk sahipleri Arçelik'in sahibi olan hissedarlar, kendi öz kaynaklarından katkı yaparak Arçelik'in genişlemesine yenilenmesine katkı yapıyorlar.

Arçelik bunun için kredi de alıyor tabii. Kredi dışından bir öz kaynakla desteklenen yatırım gereksiniminin zorunluluğunun bir bölümü de mülk sahibine aittir.

1980'li yılların ortalarından itibaren siyasi iktidar KIT'lere "kendi başınızın çaresine bakın" emrini vermiş. Fakat bazılarının buna ilaveten çok yüklü yatırım programları da yüklemiştir. Sanayi sektörüne değil, ama hizmetler sektöründe TEK, PTT, THY gibi kuruluşlara yüksek yatırım görevleri vermiştir. "Yatırımları da kendiniz nasıl yaparsanız yapın, iç pazardan dış pazardan kredi bulun ve finanse edin. Bu da sizin göreviniz" demiştir.

Bunun sonucu ise aşırı borçlanma ve sonraki aşamalarda da aşırı faiz yükü olmuştur. İkinci grup ise imalat sanayindeki grupta yatırımlar tamamen çekilmiş, imalat sanayi ve tarımda KIT'lerimiz aşağı yukarı yenileme yatırımlarını yapma imkanından dahi yoksun bırakılmışlardır.

Bu durum da onların verimini düşürmüştür. Cari giderlerini bile kredi yoluyla finanse etmek zorunda kalmışlardır.

Burada bir ikilemi vurgulamak istiyorum. Diyelim ki hiç bir reform yapılmadı. Sadece

KIT'lerin finansman biçimi değişti. Yani KIT'ler borçlanarak değil, hazineye borçlanarak aynı açığı finanse etmeye başladı. Yani KIT'ler ticari bankalardan dış piyasalardan ticari borçlanma yerine, hazineye borçlandı ve bunların yatırım programlarını kendisi gerçekleştirdi. Bu iki yöntem arasında olağanüstü bir maliyet farkı vardır. Çünkü KIT'ler kredi faizine göre borçlanıyorlar, hatta şimdi özelleştirme bayrağını sallamakta olan Tansu Çiller hanım, ilk bakan olduğu günlerde, KIT'lerin %254'e kadar olan faiz hadleri ile borçlanmak zorunda bırakıldıklarını kendisi söylemiştir.

Ama eğer hazine bunları finanse etseydi %75 ile borçlanacaktı. Konsolide kamu sisteminin açığı aynı kalmıştır. Finansman sistemi hazineden KIT'lere yapıldığı için iki misli daha yüksek maliyet görmüştür. Bu manasızlığı da KIT'lere yıkmak çığınca birşeydir.

Kamu açıkları KIT açıklarına neden oluyor

Olayı doğru yere oturtmalıyız. KIT açık verdiği için bir mali kriz ve kamu açıkları oluşmuyor. Kamu açıkları olduğu için, yani bir mali kriz olduğu için KIT'ler açık veriyor. İşin aslı budur.

Neden 1980'li yılların ortalarında siyasi iktidarlar, KIT'lere "ben seni finanse etmeyeceğim; kendi başının çaresine bak" demiştir. Çünkü, siyasi iktidarlar vergi almaktan vazgeçmişlerdir. Vazgeçtikleri kamu açıkları diye bir problem çıkmıştır. Yani Türkiye ekonomisinde bugün bir mali kriz vardır. Ekonominin başka hiçbir alanında böyle bir kriz ögesi yoktur.

Dış ilişkilerde kriz yoktur. Özel tasarruflar düzeyinde de bir tıkanma yoktur. Şu anda fazla bir ulusal kaynak problemi de yoktur. Tek bir yerde, mali sistemde büyük bir kriz vardır. Çünkü siyasi iktidar sermayeden vergi almaktan vazgeçmiştir. Açık finansmanı yüzünden de kamu harcamalarının, konsolide bütçenin %20'si kadarı faiz ödemelerine tahsis edilmektedir. Bu yüzden KIT'lerin finansmanından elini çekmiştir. Bu yüzden KIT'ler dışa borçlanarak yeni açık vermeye başlamışlardır. Bu yüzden KIT'lerin brüt karları net anlamda zarara dönüşmüştür.

Neden? Çünkü kamu maliyesi kendisini bir krize sürüklemiştir.

Türkiye'de bugün vergi sistemi esas olarak ücretlilere ve tüketicilere dayanmaktadır. 1988'in sonuna kadar ortalama vergi 70'li yılların sonunun altındaydı. Yani vergilerin, milli gelire oranı 1970'li yılların sonundan daha azdı. 1989'dan itibaren birden bire yükseldi. 1970'li yılların sonundaki seviyeye geldi, hatta biraz geçti. Neden? Sebebi şudur; 89-90 yıllarında ücretlilerde ve maaşlıların gelirlerinde büyük artma olmuştur. Birden bire kamu maliyesinin vergi tahsilatı artmıştır. Bu, sermayenin vergi vermediğine çok açık bir örnektir.

Türkiye'de alınmayan vergiler

Bütün modern, uygar, kapitalist ülkelerde bu yeni yaklaşıma vergilerin hafifletilmesine rağmen toplanan vergilerin hangileri Türkiye'de alınmıyor sıralamak istiyorum:

1) Farklı kaynaklardan toplanan gelirler birleştirilmiyor. Bölük pörçük nerede varsa orada yakalanıyor.

2) Temettümler vergilenmiyor. Faiz vergilenmiyor. Borsa kazançları vergilenmiyor.

3) Gayri menkul alış ve satışından oluşan sermaye değer artışı vergilenmiyor.

İşin tuhafı, bunlar 1972 yılında Türkiye vergi sisteminde bulunan unsurlardır. Şimdi kaybedildi. Masraflar hanesinde ise, %20 civarında bir bütçe ögesi faize gidiyor. Türk kamu maliyesi ücretlilerden ve tüketiciden topladığı vergilerin, masraflar bakımından %20'sini, vergiler bakımından 3/1'ini rantiyeye ve bankalar sistemine ödüyor.

Bu problemi aşmanın ana unsuru, çok ciddi bir vergi reformu ve faiz üzerinde yapılacak operasyondur. Bunun bilincinde olan sermaye kesimi, bundan kaçmanın yolunu, KIT'ler satılın kamu açığı öyle kapatılın önermesinde bulunmuştur.

Hiçbir iktisadi mantığa dayanmayan bir operasyon. Evindeki yatağı yorgani satarak ay sonunu getirmeye çalışan bir garibanın durumuna gelmiş Türkiye Kamu Maliyesi...

Tüm bunlara karşı ne gibi politika seçenekleri var. Bunlara değinmek istiyorum. Temel çözüm vergi reformudur. Vergi de sözünü ettiğim doğrultuda bir reform yapılırsa, elde edilecek kaynaklar KIT sistemine yatırım olarak tahsis edilirse bu sistem canlanır yeniden artık yaratan duruma gelerek, kendi kendini kurtarır.

Şöyle bir çözüm yolu da öneriliyor ve uygulanıyor; yatırım bütçelerinizi sıfırlayın. Açıklarınızı borç gereksiniminizi böyle düşürün. Bu dünyanın en kötü operasyonudur. Bu bitkisel hayata mahkum ettirir. Yaşamazsan açık da vermezsin zaten. Birkaç yıldır yapılan budur.

Yönetim alanında yapılacak reforma girmiyorum. Bu ayrıntı meselesidir. Ancak bu kuruluşları cenaze levazimatçısı ya da iflas masası konumunda bulunan Kamu Ortaklığı İdaresi'ne teslim etmek, arkadan bıçaklamak demektir. Nasılsa özelleştirilecek diyerek KOL'ye devredilen KIT'lere yatırım zaten tanım gereği sıfırlanıyor. Böyle bir KIT'teki personelde nasıl bir yönetim, nasıl bir şevk olur, nasıl bir motivasyon olur? Bunu sormak bile abestir. Son dört beş yıldır giderek artan sayıdaki KIT'imiz şu duruma mahkum edilmiştir.

Özelleştirme söylemine son vermek lazımdır. Kelime olarak özelleştirmeyi reddetmek lazımdır. Sendikalar bazı görüşmelerinde "şu koşullarda özelleştirmeyi kabul ederiz" gibi tavır alıyorlar. Bana göre bu söylemi kelime olarak reddetmek lazımdır. Fakat KIT fetişizmi de yanlıştır.

Prof. Dr. Yıldırım ULUER:

"Satamazsınız kardeşim!"

● Prof. Dr. Yıldırım Uluer, KİT'lerin satılmasının kamu ve idari hukuk açısından yasal olarak mümkün olmadığını, kamunun malını satma yetkisine kimsenin sahip olmadığını ve olamayacağını söyledi.

Prof. Dr.
Yıldırım ULUER

"Sayın Boratav'ın bıraktığı yerden başlamak istiyorum. KİT Fetişizmi olmasın demişti. Aslında bende de bir miktar KİT fetişizmi var. Çünkü ben özel hiçbir şeye güvenmiyorum.

Devlet neyi yapabilir neyi yapamaz? Özel şahıs neyi yapar neyi yapamaz? Böyle bir ayırım çok mantıklı olmuyor. Devlet hakim sınıfın baskı aracıdır; doğru. Devlet bir takım hizmetler götüren bir örgüt. Devlet bir örgüttür ve amacı görevi vatandaşın hizmet götürmektir.

Devletin yerine kamuyu koyarsak; Kamu İktisadi Kuruluşu demek herkesin kuruluşu demektir. Bizim olduğu için ben bunlara sahip çıkıyorum. İşte sahip çıkılmasını diye zararlı olduklarına inandırdılar.

Hukuk açısından bakarsak, hukuken bunları satamazlar. Özel ellere geçiremezler. Bunlar bizim malımız. Yani hükümet karar verdi yaptı falan.. Hükümetin böyle bir yetkisi yoktur. Bayan Çiller kendi malını satsın, isterse bedavaya versin. Ama bizim ortak varlığımızı yok etmeye kalktığı zaman böyle bir yetkisi olup olmadığına bakarız ve yetkisi yoktur. Anayasada böyle bir yetki yoktur.

Tansu hanım villasını satmaya kalksa satabilir. Çünkü böyle işler için bir yasal çerçeve var. Borçlar kanunu var, ticaret kanunu var. Bu kamuya ilişkin kuruluşların satılması için o yasal çerçeve yetmez. Ayrıca bir yasal çerçeve gerekir. Çünkü bunlar kamu malıdır.

Bayan Çiller'in niyeti, bir takım kanun hükmünde kararnamelerle bu işi çözmek. O öyle olmaz. Yani kanun hükmündeki kararname ile bu iş yapılmaz.

Kanun hükmündeki kararnameyi, yani Yetki Kanununu buradan okumak istiyorum. Yetki kanunu can sıkıcı birşey ama, eğlenecek de okuyabiliriz. Göreceksiniz çok gizli bir amaç var bu kararnamede. Adından başlayalım.

3911 numaralı kanun 24 Haziran 1993'te çıkarılmış, 27 Haziran 1993'de Resmi Gazete'de oldukça hızlı bir şekilde yayınlanmış. Kanunun adı; "Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki bazı kanunlar ile, teşkilat kanunlarında değişiklik yapılmasına dair yetki kanunu."

Şimdi bir kanun hükmünde kararname çıkarılması için önce yetki kanununun çıkarılması ondan sonra çıkarılacak kanun hükmündeki kararnamenin bu yetki kanununa dayandırılması lazımdır.

Amaç maddesi şöyle diyor "Bu kanunun amacı, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin çalışmalarında etkinliği artırmak, kamu hizmetlerinin düzenli sürekli ve verimli şekilde yürütmesini sağlamak üzere, bunların mali, sosyal ve diğer haklarında iyileştirmeler yapmak, Genel Kurmay Başkanlığı hariç, düzenlemelerde bulunmak ve genel katma, özel ve özerk bütçeli bütün kamu ve kamu kuruluşlarına ait taşınmaz mallar üzerindeki yönetim ve tasarruf esaslarının tesbiti."

Bağkur, SSK ve TC. Emekli Sandığı kanunlarında düzenlemelerde bulunmak, özelleştirme kapsamına giren kuruluşlarla diğer kurum ve kuruluşlar arasındaki itilafların çözümlenmesi esaslarının tesbiti (hala özelleştirme yok görüldüğümüz gibi) TC. Merkez Bankası ve bankalar kanunu ile Sigorta Murakabe Kanununda düzenlemeler yapılması için ivedi ve zorunlu hallerde münhasır olmak üzere (ivedi ve zorunlu hallerde münhasır olmak şu demektir; aslında Anayasa Mahkemesi kanun hükmündeki kararnamelerin bu kadar da alıp başını gitmesine karşı. Bunun için "acelesi yoksa yapamazsın" biçiminde bir kural koymuş. Ondan kaçınmak üzere konmuş bir hüküm bu.)

Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermektedir.

Özelleştirmeyi şöyle yaparsın, böyle yaparsın gibi şeyler yok.

Kapsam maddesine geçiyorum. Bu kanuna göre çıkarılacak kanun hükmündeki kararnameler, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan memurlarla, diğer kamu görevlilerinin mali sosyal ve diğer haklarıyla ilgili olan kanun ve kanun hükmündeki kararnamelerde yapılacak değişiklikleri düzenleyecek.

C fıkrasında da kapalı birşey var. 28.5.1986 tarihli ve 3291 sayılı kanunun 5. bölümünde yapılacak değişikliklerle düzenlenir. 3291 sayılı kanun, bu özelleştirmeye yetki verdiği iddia edilen kanun. 1986'da çıkarılmış. 5. bölümde ise, bu kanun çıkarırken ülke ekonomisinin yararları ve verimliliğinin esas alınacağı söyleniyor.

Bu özelleştirmeye yetki verdiği iddia edilen kanun da, tıpkı bu yetki kanunu gibi, "amacını gizleyen" bir kanundur. O kanun da sadece başlığını okumak istiyorum.

1986'da çıkardıkları 3291 sayılı kanun özelleştirme kanunu diye geçiyor. Fakat adı şöyle: "1221 sayılı TC. Merkez Bankası Kanununu, 3182 sayılı Bankalar Kanununu, 2983 sayılı Tasarrufların Teşvik ve Yatırımların Hızlandırılması hakkındaki kanun, 2981 sayılı Toplu Konut Kanununu, 7.11.1985 tarihli 3238 sayılı kanun, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda değişiklik yapılması ve 1177 sayılı Tütün Ekimi Kanununun bazı maddelerinin yürürlükten kaldırılması (ve bütün bunlardan sonra) ve Kamu Teşebbüslerinin Özelleştirmesi kanunuy"muş. Ve topu topu bu kanun 19 maddeden oluşuyor. Sadece 4 tanesi özelleştirmeyle ilgili. O da KOİ yetkilidir vb. gibi çok yuvarlak laflarla geçitiriliyor. Bir ülkenin mal varlığını yok etmek üzere böyle bir kanun düzenleniyor. Bu aslında bir gizleme bir kanundur.

Ve bu şekilde bir düzenleme ile o söyledikleri önemli şeyin yapılması mümkün değildir.

Benim gördüğüm kadariyle, hukuken Türkiye'de bu şartlarda kamu varlıklarının satılması mümkün değildir. Bizim sistemimizde bunu yapmak mümkün değildir."

Konuşmasının sonunda Uluer, her vatandaşın tek tek özelleştirmeye karşı dava açabileceğini ve kamu hakkını arayabileceğini söyledi. Özelleştirme konusunda kişisel görüşünü "Satamazsınız kardeşim" diyerek dile getiren Uluer, ancak hukukun ve yargının verdiği kararları uygulayacak olan hükümet yetkililerinin, bunları uygulayamayarak kanun önünde suçlu konumunda bulduklarını söyledi. ÇİTOSAN ve USAŞ'ın satışının idari mahkemeler tarafından iptal edildiği halde uygulanmamasını buna örnek gösterdi.

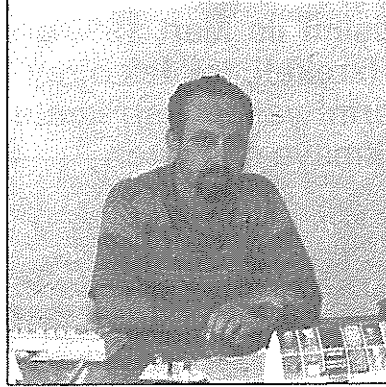
Mutfak Endüstrisinden Bir Firma

Çözüm; "Mutfak'ta çağdaş teknoloji"

1980'den beri faaliyette bulunan ÇÖZÜM MUTFAK SAN. ve TİC. A.Ş. konusunda TÜRKİYE'nin önde gelen lider firmalarından biri. Firma Yönetim Kurulu Başkanı Sedat BAYKAL Çözüm Mutfak hakkında şu bilgileri verdi:

"Çözüm Mutfak yurt çapında yüzlerce seçkin tesis ve kuruluşun mutfak ve yemekhanesini projeden montaja gerçekleştirerek kalitesini kanıtlamış ve mutfak endüstrisinde uzman bir firma olarak yerini almıştır. Kuruluşundan bugüne, üründe ve hizmette mükemmelle ulaşmayı amaçlayarak, çağdaş normlarda ürünler üretmiş ve mükemmel tesisler kurmuştur.

Yüksek kalitede üretim, satış öncesi/sonrası sürekli-hızlı servis ve zamanında teslim ÇÖZÜM'ü farklılaştıran özellikler olarak ÇÖZÜM'le

Sedat BAYKAL

bütünleşmiştir.

OTOMATİK BULAŞIK YIKAMA MAKİNALARI'ndan buzdolaplarına, KUZİNE ve FIRIN'lardan Çalışma Tezgahlarına, Servis Arabalarına kadar geniş bir ürün yelpazesi ile çalışmalarını sürdüren ÇÖZÜM; kalite,

güvenilirlik ve marka sorumluluğu arayan günümüz yatırımcıları ve işletmecileri tarafından tercih edilen çizgi ötesi bir sanayi kuruluşudur. Yoğun tecrübe birikimi, çağdaş teknolojik bilgi, modern yönetim ve üretim organizasyonu ÇÖZÜM, müşterilerine daima en iyi ve en doğruyu, doğru zamanda sunmanın çalışmalarını içindedir.

Günümüzde, dünya tam bir entegrasyona giderken kalite faktörü müşteri mutluluğu için ön plana çıkmış ve kalitesizlik dışlanmış.

Gelişen dünyada ÇÖZÜM'ün amacı daima yüksek kalite standardının taşıyan ürünleri ve hizmetlerinden, ihtiyaç sahibi müşteri kitlesini daha çok yararlandırmak şeklinde gerçekleşmektedir.

ÇÖZÜM, mutfak endüstrisinde bir UZMAN'dır."

YETSAN İzmir Bölge Müdürlüğü açıldı

Yapı elemanları, pompa ve otomatik kontrol konularında 15 yıldır faaliyet gösteren YETSAN Grubu, son olarak İzmir Bölge Müdürlüğü'nü hizmete açtı.

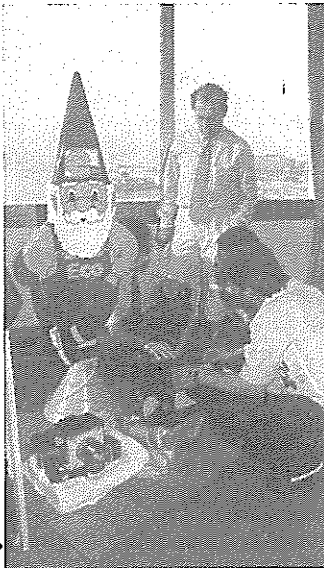
Bölgesel anlamda bir reklam kampanyası ile eş zamanlı gerçekleştirilen açılış, Etap Otel'de düzenlenen kokteyilde kutlandı. YETSAN İzmir Bölge Müdürü Orhan TAŞAR, firmanın bölgedeki faaliyet alanının genişlemesi ile İzmir'de bölgesel organizasyonuna gittiklerini söyledi.

Ürünlerinin hemen hepsini TSE kalite belgesine sahip olduğunu ve özellikle satış sonrası servis hizmetlerine büyük önem verdiklerini belirten Orhan TAŞAR, tüm bayilerinde aranan her türlü yedek parçanın bol miktarda bulunduğunu bildirdi.

YETSAN imalat programında bulunan çelik kazan, yer tipi kat kaloriferi ve hidrofor dışında ithalat kalemleri olan brülör, dökme dilimli kazan, kombi, regülatör, kompansatör, pompalar, tesisat malzemeleri, su filtresi, sıcaklık debi, basınç ve nem ölçüm-kontrol sistemleri üzerinde çalışmalarını sürdürüyor.

İtalyan ortak girişimi ile gaz sayacı konusunda yatırım yapmayı programına alan firma, bu konuda DPT'den izin bekliyor.

YETSAN'ın açılışında
seminer düzenlendi. →

ÜYELERİMİZ İÇİN TRAFİK EĞİTİMİ

Şubemiz, trafik ve motor bilgilerini yenilemek isteyen üyelerimiz ve yakınları için ücretsiz bir eğitim programı düzenlenmesini planlamıştır.

İlgilenenler için
Başvuru

Tel : 22 57 56

63 27 25

Niyazi OĞUZ

Tarih: Başvuru durumuna göre bildirilecektir.

"İzmir Kent Hareketi" çalışmalarını sürdürüyor

"Daha sağlıklı bir İzmir istiyoruz"

● İzmir Tabip Odası girişimi ile Mart 1993'de başlatılan İzmir Kent Hareketi, tek tek bireyleri ve sivil toplum örgütlerini yaşadıkları kente duyarlı olmaya ve sahip çıkmaya çağırıyor.

Dünya Sağlık Örgütü'nün 1986'da ortaya attığı ve projeye dönüştürdüğü "Sağlıklı Kentler" kavramı İzmir'de bir kent hareketi ile yaşam bulmaya başladı.

Sağlıklı kent, sürekli olarak yaratıcı, fizik ve sosyal çevreyi geliştiren, insanları yaşamın tüm işlevlerini sağlamada ve kendilerini kendi en üst potansiyellerine kadar geliştirmede yardımcı olan, toplum kaynaklarını sürekli artıran kent olarak tanımlanıyor.

Bu tanımlama gereği, sağlıklı kent için temel olması gereken özellikler şöyle belirlenmekte;

- * Sektörlerarası işbirliği yapma
- * Toplum katılımını sağlama
- * Halk sağlığı için politik kararlar verme

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 1986'da 11 kent ile başlayan proje, 1992 yılına gelindiğinde 18 ulusal ağ ve Avrupa'da 375, dünyada 700 kentten oluşan bir boyuta ulaşmış durumda.

Öte yandan Dünya Sağlık Örgütü'nün Avrupa bölgesinde projeye katılmayan tek ülkenin Türkiye olduğu belirtiliyor. Farklı meslek örgütlerinde, sivil topluluklarda kent kavramı tartışılrsa da bu kesimleri biraraya getirecek bir düzlem henüz oluşmuş değil.

İşte bu noktada İzmir'de Tabip Odası girişimi ile ilk kent hareketi toplantısı gerçekleştirildi. İlk toplantı DSÖ'nün Türkiye Temsilcisi Oltio Espinoza'nın da katılımıyla yapıldı ve bu toplantıda, "Yerel yönetimler ve demokratik katılım", "Kent ve Çevre Sorunları" ve "Kentlerde Sağlık Örgütlenmesi" olmak üzere üç çalışma grubu oluşturuldu. İzmir kenti için bu konularda durum saptaması yapıldı ve öncelikler belirlendi. Ayrıca çalışma grupları bu toplantı sonrası birer rapor hazırladılar. İlk toplantının sonuçları küçük bir kitapçık şeklinde basıldı.

Sağlıklı kent sorunu sivil talep haline getirilmeli

"İzmir Kent Hareketi'nin çalışma gruplarının raporunda, sağlıklı kent talebinin ve kenti kimliğinin oluşturulması ve yaşatılması için, İzmir kentine sahip çıkarılanın yer aldığı, hiçbir siyasi parti, görüş, kurum, kuruluş ve kişilerin doğrudan destekleyicisi olmadan, ayırım ve ayrıcalık gözetmeksizin, kent yöneticilerinin dahi, yönetici kimlikleri ile değil, kentli kimlikleri ile katılacakları bir platformun amaçlandığı belirtiliyor.

"Sağlık kavramını, bir değer sorunu olarak kabul eden platformun raporunda "bu değer felsefenin etik (ahlak) alanının bir konusudur" deniyor. Bireylerin yaşamın her alanında "sağlık" talebinde birleşmeleri ile bu taleplerini yaşamdaki tutum ve davranışları ile göstermeleri gerektiği vurgulanırken konuya ilişkin şu örnekler veriliyor:

Tüketici haklarını koruma, çevre kirliliği, sağlık hizmetlerindeki eşitsizlik, etnik ayrımcılı-

ğın yok edilmesi, kentsel donatı alanlarının yetersizliği, yüksek işsizlik oranı, güvenliğin olmaması, bireyin yabancılaşması gibi konular "Sağlıklı Kent" talebinin maddelerinin konularındır. Bu ve daha sayılabilecek bir çok konuda kısa ve uzun vadeli hedefler oluşturan İzmir Kent Hareketi, kentlin tüm sorunlarına sahip çıkan örgütlenmiş bir toplumu öngörüyor. Bu örgütlenmiş toplum kapsamında,

* Sivil toplum örgütleri ve bunların oluşturacağı bir meclis,

* Meslek odaları ve bunların oluşturacağı meclis,

* Bilim kurumları,

* Mahalle bazında toplum örgütleri ve

* Sendikaların bulunması hedefleniyor.

Ayrıca bir Kent Meclisi Projesini de yaşama geçirmeye çalışan hareket, bu mecliste Vali, Belediye Başkanı, Belediye Meclisi, İl Genel Meclisi, Daire Başkanları, Meslek Odaları Temsilcileri, Sendika Temsilcileri, Kentin Demokratik Kitle Örgütü Temsilcileri, Üniversite ve Araştırma Enstitülerinin temsilcileri ve muhtarlıkların bir karar alma ve uygulama çatısı altında birlikte davranmasını öngörüyor.

Günümüz yerel yönetimlerinde "Kentli Adına Yönetim" değil "Kentlinin Yerine Yönetim" anlayışının hakim olduğu vurgulanarak, oluşturulacak Kent Meclisi ile bunun katılıma, birlikte düşünme ve oluşturma anlayışına dönüştürülmesinin amaçlandığı belirtiliyor.

Öneriler ve projeler

İzmir Kent Hareketi'nin kısa vadede programına aldığı hedeflerden bazıları şunlar :

* Körfezin sağlıklı bir yapıya kavuşturulması için çalışmalara hemen başlanması,

* Kent medyası ve kent radyosunun kurulması,

* Şehir altyapı ve fiziki alanların oluşturulmasında katkıda bulunmak,

* Gecekondulaşma ve göçe engel olmanın yollarının araştırılması,

* Aile planlaması için aktif uygulamaya geçilmesi,

* Siyaset yasağının kaldırılması,

* Kamu çalışanlarına sendikal hakkın verilmesi.

Kent hareketinin orta vadede hedefleri arasında ise;

* Yerel yönetim kanunlarına "Erken Yerel Seçim" olgusunun işlenmesine çalışmak,

* Mahalle muhtarlıkları yerine, mahalle meclisinin oluşturulmasını sağlayacak yasal düzenlemelere gidilmesini sağlamak.

* Yerel yönetimlerin vesayetini en aza indirip, koordinasyonlarını sağlamak için, İç İşleri Bakanlığı Bünyesinden çıkarılmalı "Yerel Yönetim

ler Koordinasyon Bakanlığı" kurulması yaşam için çaba göstermek.

Uzun vadede ise özerk, güçlü, demokratik ve saydam bir kent yönetimi oluşmasını öneren İzmir Kent Hareketi Platformu, bunun için öncelikle yerel yönetimde çok başlılığın ve yetki karmaşasının ortadan kaldırılması gerektiğini savunuyor.

Böyle bir yapıda mali kaynağı il içinde toplanan vergilerden oluşturulabileceği belirtirken, "çağdaş anlamda insanların yaşamaktan zevince duyacakları, yaşadıkları ortama yabancılaşmıyıp, onun gelişmesine katkıda bulunacakları" sağlıklı bir kent ütopyasının gerçekleştirilebilir olduğu vurgulanıyor.

Kent hareketinde birey

İzmir'de oluşturulmaya çalışılan "Kent Hareketi'nin merkezinde katılımcı, özgür ve sorumluluk duygusu taşıyan bilinçli birey bulunuyor.

Demokratik bir platformda İzmir kenti için düşünmek ve çalışmak isteyen insanları, bir araya getirmeyi amaçlayan Kent Hareketinin oluşturulmak istenen yapısı, bugüne kadar tanıdığımız bildiğimiz hiçbir örgütlenmeyi model almıyor.

Kent Hareketinin 28 Temmuz 1993'de gerçekleştirdiği toplantıya katılanlar, bu hareketin kendini kendi içinde ve dışarıda nasıl tanımlayıp var edebileceğinin de tartışmasını yaptılar. İçinde Yeşiller Partisi temsilcileri, Baro Çevre Komisyonu Üyeleri, Mimarlar Odası Çevre Komisyonu, İHVV temsilcileri ve bağımsız kişilerin katıldığı toplantıda üç ayrı çalışma grubu oluşturuldu. Bunların arasında kent kadın hareketi grubu, bilinen kadın hareketlerinin dışında kent içinde kadının yaşam alanlarıyla ilgili sorunları ele alacak bir perspektifle yola çıktıklarını ifade ettiler.

Mimarlar Odası Başkanı Öztürk Başarır, oda olarak yaptıkları çalışmalarını anlatırken İzmir'de bir kıyı kenar çizgisi çalışması olmadığını ayrıca şehir nazım planının da bulunmadığını ifade etti. Bu konudaki etkinliklerini İzmir Kent Hareketi Platformuna da taşımak istediklerini kaydeden Başarır, sorunlara sahip çıkarılanın artmasıyla yükselecek sesin daha güçlü olacağını söyledi.

Güç olanı başarmak

İzmir Kent Hareketi girişimcilerinin önlere koydukları önemli hedeflere ulaşmak için böylece bir platform oluşturulmaya çalışırken karşılaştıkları en önemli problem, yıllardır yaşadıkları alana ve kendilerine yabancılaşan, bireycileşen, kendi yalnızlığında güçsüzlüğünü kabullenmiş bireylerin çoklukta olduğu bir topluluğu harekete geçirmeye çalışmak.

Toplumda seslerine ses bulmak, eylemliliklerinde güçlü olmak bu sorunu aşabilmelerine bağlı. Ayrıca demokratik katılım söylemi çok sıkça kullanılıyor olsa bile bunun pratikte gerçekleştirilebilmesi, yıllardır yöneten-yönetilen ilişkisine şartlanmış ve eylemsiz kalmış bireylerin öncelikle kendi içlerinde sorunlarını aşmalarını gerekli kıyor.

Köşe dönücülük gelenegi ve borsa

■ Bilindiği gibi Türkiye'de köşe dönme gelenegi 50'li yıllarda Demokrat Parti döneminde başladı. O yıllarda çok cıvız olan sermaye birikimi güçlü gümrük duvarları ve devlet tarafından özel sektöre sunulan imtiyazlarla arttırıldı.

Cumhuriyet döneminde güçlü devlet sermayesiyle kurulan KİT'ler özel sektörün ihtiyaç duyduğu ara yatırım mallarını (tekel anlayışına ters düşen devletçi zihniyet ile çok ucuza özel sektöre sundu. Böylelikle cıvız olan özel sermaye daha karlı alanlara yatırım yapmaya başladı. Daha sonra güçlenen sermaye piyasası getirilen bir takım muafiyetler ile mali sermayeyi baş köşeye oturttu. Tasarrufcunun parası yüksek enflasyon altında pul olurken köşeyi dönme sevdasına düşen bir grup insan banker masalına inanıp varını yoğunu mantar gibi biten tefecilere yatırdı. Sonuç, banker faciası. Köşe dönenler ise bankerlerden yüksek faizle borç alıp ödemeyen bunun yerine ürünlerine enflasyonun çok üstünde zam yapan özel sermaye sahipleri olmuştur.

24 Ocak kararları bankerlerin yurt dışına uçmasıyla kendine yeni tutanaklar ararken batının yıllardır aşına olduğu BORSA birden akıllara geldi. Holdingler için borsa sıfır maliyetli finansman aracıydı. Yönetimi elden kaçırmadan SPK yönetiminin verdiği şaibeli kararlarla, piyasa değerinin çok üzerinden borsaya açılarak mali sektörün pahalı kredilerinden kurtulmuş oldular.

Önceleri pek zayıf olan borsa, spekülatif bir şekilde sıçrayınca köşe dönme meraklısı küçük tasarrufçu sahnedeki tarihi rolüne çıkar. Olay bilindiği gibi tekerür eder, altını olan altınını satar dövizli olan dövizini satar, babadan kalma mali mülkü olan malını mülkünü satar ve herşeyden çok kazandıran hisse senedi sahibi olur. Sonuç beklenmedik anda çöken borsa ve yoksullar ordusuna katılan binlerce insan.

Bu yıl borsanın yıldızı bir kez daha parladı. Endeks dokuz ay içinde yüzde üçyüze yakın oranda arttı. İşlem hacmi bir trilyon sınırlarında doladı. Bu artışta en önemli etken Tansu Çiller'in banka fonlarının vergiden muaf olabilmesi için belli bir oranda hisse senedi bulundurması zorunluluğunu ge-

Tansel TÜRKMEN
End. Müh.

tirmesidir. Bankalar artık düşük getirili tasarrufları ikincil iş olarak görüp dikkatlerini yeni kazanç kapısına çevirmektedirler. Bu kazanç kapısını aralamayı düşünen köşe dönme sevdalısı üyelerimize riski seviyor ve borsada oynamak istiyorlarsa aşağıdaki noktalara dikkat etmelerini öneriyorum.

MAKRO ETMENLER

Borsa, alıcılarla satıcıların bir araya geldiği ve fiyatların arz-talep dengesine göre oluştuğu piyasa olarak adlandırılabilir. Ancak bu piyasanın oluşmasında pek çok psikolojik ve ekonomik faktör rol oynamaktadır. Ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durum buna en iyi örneği teşkil eder. Hükümetlerin genel para politikası paranın nereye yöneleceğini belirler. Bilindiği üzere kapitalist sistemlerde para en çok kazandıran yatırıma yönelir. Bu yatırımlar uzun veya kısa vadeli yatırımlar olabilir. Uzun vadeli yatırımlarda atıl kalan para siyasi ve ekonomik istikrarlar hesap edilerek (toplam kazanç x risk) en iyi şekilde değerlendirilir.

Makro etmenler içinde teknoloji ve insan faktörleri gözardı edilemeyecek kadar önem taşımaktadır. İleride pazarın nasıl oluşacağı bu tüketicilere bağlıdır. Böyle bir pazarda oligopol yapıların oluşması kaçınılmaz olduğu gibi teknoloji ve pazarlama teknikleri en çok gelişmiş olan en kazançlı çıkan olacaktır. Ülkemizde otomobil piyasası buna en iyi örnektir. Daha on yıl öncesine kadar 100.000 civarında üretim yapan iki üç firma mevcutken bugün onlarca firma pazara girmek üzeredir. 2000'li yıllarda bir milyon üzerinde otomobilin piyasaya arz edileceğinden söz edilmektedir ki büyük bir olasılıkla üç dört firma pastadan %80 oranında pay kapacaktır.

Makro etmenleri belirleyen en önemli unsurlardan biri uzun vadede hangi mala talep olacağı, ya da başka bir deyiş ile sektörlerin göreceli gelişimidir. Ülkemizde nüfus artış oranı gelişmiş ülkelerin çok üzerinde olup bunların büyük bir kesimi kentlerde yaşamaktadır. Bu insanların hepsi çevrelerinde gördükleri mallara sahip olmak veya tüketmek istemektedirler. Buna göre önümüzdeki on yıl içinde insanlarımızın ev ve araba sahibi olmak isteyecekleri hemen hemen kesindir. Bunun yanında doğal gereksinimleri olan besin, giyecek ve enerjiye taleplerinin süreceğini ve bunları artan bir hızla herşeyin sunulduğu hipermarketlerden satın almaya çalışacaklarını söyleyebiliriz.

Teknolojik gelişim başka bir mokra etmendirdir. Belki de üreticiyle ilerleme olacaktır. (böylesi bir gelişmenin kaosa yol açabileceğini de söylemek isterim). Sürekli olarak hayatı kolaylaştıran malların piyasaya arz edilmesi psikolojik olarak insanların ihtiyaçları olmayan mallara dahi sahip olma duygularını körüklemektedir. İnsanlar küçük zevkler uğruna çılgınca tüketime yönelmekte, büyük çabalar sonucu kazandığı paraları iki üç yıl sonra harcayacakları mallara vermektedirler. Kuşkusuz bilişim sektörü teknolojik gelişimin en iyi aynasıdır. Onbeş yıl kadar önce 8088 tabanlı bilgisayarlar piyasaya sunulduğunda buna ancak şanslı bir azınlık sahip olabilirdi. Geçen onbeş yılın sonunda bırakın bunların satışını yedek parçasını bulabilmek bile imkansız hale geldi. Gelişmiş ülkelerde çöpler içinde eski bilgisayarlar önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Günümüzde daha birkaç yıl önce piyasalara sunulan 486 tabanlı bilgisayarlar bile demode olmaya başlarken taşınabilir olanları piyasaya üşüştü. El yazısını yorumsuz kalem temelli sistemler ile sahibinin konuşmasını tanıyıp onun emirlerini yerine getiren bilgisayarlar ise sırada bekliyorlar. Bilişim teknolojisindeki gelişme beraberinde enformasyon teknolojisinde de büyük bir patlamaya yol açmış bulunmaktadır. Bir zamanlar sevdiklerimizin sesini duyabilmek için postahane salonlarında kuyruk olurken bugün sayısallaşmış görüntülerini izleyebilmekteyiz. Enerji, kimya metallurji, bioteknik ve genetik, teknolojinin çok hızlı yol aldığı sektörlerden en önemlileridir. Bu sektörlerdeki tüketimin dolayısıyla aşırı karların çok yoğun olacağını söyleyebiliriz.

Her geçen gün dünyanın ekonomik entegrasyonu artmaktadır. Azalan gelirler yavaş yavaş dünya sistemini sürekli bunalımlara sürüklemekte ve gelişmiş ülkelere yaşadıkları bunalımı az gelişmiş ülkelere ihraç ederek hafifletmektedirler. Köşe dönücülere bu bunalımların iki üç yıllık bir gecikmeyle ülkemize sıçradığını istatistiklerden bulabileceklerini söylemek isterim. Entegrasyonun tamamlanmış ve sürenin daralacağını öngörebilmekteyiz. Gelişmiş ülkelerdeki muazzam para kaynakları talepteki sınırlı artma nedeniyle az gelişmiş ülkelere kaymaktadır. Bu direkt üretime yönelik yatırımlarla olabildiği gibi finansmanın hemen hemen hepsi Japonya'ya ihraç edilen tahvil ile finanse edilmiştir. Yine borsada bu yıl yaşanan patlamada yabancı sermayenin büyük payı vardır. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta bu tip şirketlerin kar maximi

Devamı Sayfa 23'te

Introplus, işletme yönetiminde "dinamizm çağı"nı başlatıyor...

Üretim Takibi ve Maliyet Muhasebesi

Likom, üretim yapan işletmelerde, yöneticilerin akılcı ve kolay karar vermelerine yardımcı olacak, yeni bir yazılım geliştirdi.

"INTROPLUS".

Üretim ve maliyetlerle ilgili en geniş ölçekte, yönetimin ayrıntılı bilgi ihtiyacına cevap verecek Introplus'un özellikleri şunlar:

- Ürün reçetelerinin oluşturulması
- Mamul, yarımamul ve hammadde stoklarının izlenmesi,
- Ürün ve yarımamuller için operasyonların (süre, öncelik, tezgah vb.) tanımlanabilmesi
- Tezgah takibi ve kapasite kullanımının izlenmesi,
- Safha maliyetlerinin oluşturulması ve takibi
- Ek maliyet unsurlarının, operasyon süresi, malzeme miktarı, direkt işçilik tutarı ve malzeme maliyeti olarak dört ana gider dağıtım anahtarına göre belirlenmesi
- Seri üretim ve/veya sipariş üzerine üretim maliyetlerinin oluşturulabilmesi ve analizi
- İlk madde malzeme, direkt işçilik, dolaylı işçilik, genel yönetim ve ticari maliyet unsurlarının birim ürün bazına yansıtılarak envanter maliyetinin oluşturulması ve istatistiksel raporların düzenlenmesi
- Malzeme ihtiyaç raporlarının hazırlanması
- Alınan sipariş bazında tahmini üretim sürelerinin hesaplanması
- Kapasite kullanım ve verimlilik raporlarının düzenlenmesi
- Tahmini maliyet hesapları çıkarılması
- Otomatik olarak genel muhasebe mahsupları yapılması
- İmalat genel giderleri yansıtma mahsubu
- Malzeme ambar çıkış mahsubu
- İlk madde malzeme maliyetinin yarımamul veya ürünlere yansıtılması mahsubu
- Üretim genel giderlerinin, masraf dağılım merkezi hesaplarına dağıtım mahsubu
- Ürün ve yarımamul genel maliyet mahsubu
- Hurda malzeme maliyet mahsubu,
- Ürün malzeme ürünü ambarları giriş mahsubu
- Satılan malın maliyeti mahsubu
- Alınan sipariş temelinde oluşan maliyetlerin izlenmesi
- Günlük üretim takip çizelgelerinin düzenlenmesi
- Üretim tevzi raporlarının hazırlanması.

Introplus ticari yazılımları, üretim takibi ve maliyet muhasebesi işlemleri yanında; tüm işletmelerde genel muhasebe, cari hesap, kasa, banka hesapları takibi, çek/senet işlemleri, stok kontrol, sipariş, satınalma ve satış işlemleriyle finansman takibi işlemlerini yerine getirmektedir.

| L | i | k | o | m |
Y A Z I L I M

LİKOM YAZILIM HİZMETLERİ VE TİCARET A.Ş.
Merkez: Tel: (4) 440 83 13-14, 440 97 64-65, 438 61 47, 438 88 09
441 31 81(4 hat) Fax: (4) 440 37 36
Marmara Bölge Müdürlüğü: Tel: (1) 272 28 20 (4 hat)
Fax: (1) 272 28 24
Ege Bölge Müdürlüğü: Tel: (51) 22 70 93-94 Fax: (51) 63 75 12

INTROPLUS SEMİNERİ
19 Ağustos 1993
16:00 - 19:30
Makine Mühendisleri Odası
İzmir Şubesi Eğitim Merkezi

Köşe dönücülük geleneği ve borsa Sayfa 21'den devam

zasyonu uğruna spekülâtif davranışlar-
da bulunabilecekleridir. Bilgisayar sistemi-
ni kuramamış olan İMKB böylesi spekülâ-
tif hareketlere son derece açıktır.

Yukarıda, paranın nereye yönlendirildiği
borsayı doğrudan etkilemektedir demiştik.
Hükümet bütçe açıklarını finansa edebilmek
için hazine bonosu, devlet tahvili gibi araçla-
rını kullanırken gittikçe borç batağına bat-
maktadır. Bunlar vergiden muaf olması, zah-
metsiz ve risksiz olması nedeniyle
bankalarca artan ölçüde rağbet görmektedir.
Borsa hazine bonosuna uygulanan faiz ile
ters orantılı bir artış sergileyebilmektedir.
Bankalar parayı borsadan tahvile tahvilden
borsaya yönlendirmeye devam etmektedir-
ler. Bunlardan bazılarının iştirakleri borsaya
açıktır ve bankalar bu iştiraklerinin uzun ve
kısa vadeli hedeflerini herkesten iyi ve önce
bilebildiği için ister istemez haksız rekabete
yol açan inside trading gündeme gelmekte-
dir. Yasalardaki cezai yaptırımlara rağmen
inside trading'in doğrulanması zor olduğun-
dan önlenmesi zor görünmektedir.

Borsanın anlam verilemeyen yükseliş
ve düşüşlerinde yukarıda açıklamaya çalıştım
makro etmenler sorumludur.

MİKRO ETMENLER

Firmalar, pazarın yapısına bağlı olarak
karlarını maximize etmek ya da maliyetlerini
minimize etmek amacıyla küçülürler veya bü-
yürler. Pazarda arz, talebin üzerine çıktığında
firma değişken maliyetlerini karşılayabildiği
ölçüde direnmeye çalışır ve gerekirse
sabit maliyetlerini azaltmak ve verimliliğini
arttırmak için küçülmeye gider, ya da serma-
yesini artırarak veya pazarlama faaliyetlerini
yeniden düzenleyerek rekabet güçlerini koru-
maya çalışır. İşin özü kısa vadede ayakta
kalmak, orta ve uzun vadede kara geçmektir.

Kuşkusuz bir firmanın borsadaki değeri-
ni sermayesi ile karı arasındaki oran belirler.

Karı göreceli olarak büyük olan firmaların
hisseleri kaçınılmaz olarak prim yapacaktır.
Özvarlıkların değeri de diğer bir etkidir.
Enflasyonist ortamda özvarlıkların değer ar-
tışı sermayeye eklenmediyse hisse başına
görünmeyen göreceli bir artış söz konusu
olacaktır. Çoğu firma özvarlıklarından kay-
naklanan artışı bedelsiz hisse arzıyla ser-
mayelerine aktarmaktadır. Özvarlıkları ser-
mayelerinin kat kat üzerinde olan bir çok
firma mevcuttur.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer un-
sur ise firmanın kısa ve uzun vadeli borç-
larının dağılımıdır. Borçlar firmalara finans-
man yükü getireceğinden doğrudan karlarını
etkileyebilmekte ve hisselerinin değerlerini
düşürebilmektedir.

Büyüme dönemlerinde firmalar yatırıma
yönelirler demiştik. Yatırımlardan gelecek
kar orta veya uzun vadede oluşacağından
bu firmaların kısa dönemde hisseleri düşer.
Çünkü yatırım karlar aktarılarak veya borçla-
narak yapıldığından ya hiç temettü dağıtıl-
maz ya da çok cüzi miktarlarda verilir. Aksi
durumu ele alırsak, küçülme dönemlerinde
de firmanın hisseleri prim yapabilir. Serma-
yesi küçük bir firma iştiraklerinden birini pa-
halı fiyatla satar ve bilançosuna yansıtırsa
hisseleri uzunca bir süre tavandan işlem gö-
rebilir. Alarko sanayinde yaşanmakta olan
da tam olarak budur.

Son olarak Teknik Analiz adı verilen,
borsa dergilerinin özenle hazırladığı bir türflü
de ülkemizde anlamlı sonuçlar vermeyen
yöntemler mevcuttur. Bu teknikte borsanın
uzun ve kısa vadeli dalgalanmaları hesapla-
narak, belli katsayılarla direnç noktalarının
oluşacağı kabul edilir. Düşüş ve yükselişler-
de, alım-satım işlemlerinin bu noktalarda ya-
pılması salık verilir.

Köşe dönme sevdalılarına tatlı ka-
zançlar.

MEMURLAR TEMMUZ 93'DE YİNE ALDATILDI!

Doğan ALBAYRAK
D.S.İ. İzmir Böl. Mak. Müh.

Hükümetin Temmuz 1993'te me-
murlara yaptığı ücret artışı şu gerçeğe
bir kez daha ortaya çıkmıştır;
grev ve toplu pazarlık haklarımızı al-
madan refah düzeyimizi iyileştirecek
bir ücret artışı alamayacağız.

Yapılan son ücret ayarlamalarıyla me-
murlara kendi aralarında daha farklı ücret-
ler belirlenmiştir. Bu belirmede memurların
yaptığı hizmet ve üretime katkıları gibi
değerler göz önüne alınmamış, ilgili ba-
kanların hükümet içindeki ikna yetenekleri-
ne göre değerlendirmeye yapılmıştır. Bunun
neticesinde 1.600.000-2.500.000 TL. gibi
düşük maaş alan memurlar ortalama
%15-16 oranında zam yapılırken daha
yüksek ücret alan kesimlerden bazılarının
%60-100'lere varan oranda zam yapılmış-
tır. Oysa ücretler belirlenirken öncelikle in-
sanların yaşamaları için gerekli olan asga-
ri miktarın sağlanması ve daha sonrada
üretime katkıları, meslekleri, hizmetleri vb.
değerlerin göz önünde tutulması gerekli-
dir. Bir ailenin geçimini sağlayabilmesi için
en düşük devlet memurunun ücreti 7 mil-
yon TL. den az olmamalıdır. Oysa memur-
ların %18'i 3 milyon TL.'den az, %47'si de
5,5 milyon TL.'den az maaş almaktadır.

Devlet Personel Reformu ile Memur-
lara iyileştirmeler yapacağı belirtilen hü-
kümet bunun yerine iki kademeli ücret artı-
ışı ile reel gelirden gerilemelerine neden
olmuştur. İki kademeli ücret artışıyla me-
murlara verdiği zammı petrol ürünlerine
%18'lere varan zamla, sabit ve dar gelirli-
lerin cebinden geri almıştır. Herşeyi doğru
söyleyeceklerini ve herşeyi bizlerin önün-
de yapacağını vaat eden hükümet, me-
murlara yaptığı zammı sözlere tutmamış-
tır. Uzun süredir ücret karşılığı çalışanların
aleyhine politikaların yol açtığı zararın gi-
derilmesi bir yana bu politikaların acıma-
sız bir şekilde devam edeceği işaretleri ve-
rilmektedir. Ücret karşılığı çalışanların milli
gelirden aldığı pay 1977'de %36,81 iken
bu gün %15'lerin altına düşmüştür. Uygula-
nan bu politikalara karşı çalışanların te-
hine politikaların uygulanması için işçi ve
memur sendikaları ile diğer demokratik kit-
le örgütleri hükümete baskı oluşturmaktadır.

Önümüzdeki günlerde Memur Sendi-
kalarının grevi, toplu sözleşmeli sendikal
hakların yasal düzenlemelerinin yapılarak
ücret belirlenmesinde taraf olmaları sağ-
lanmalıdır. Demokrasinin sağlıklı bir şekil-
de yerleşmesi, kurum ve kuralları ile işle-
yebilmesi için sendikal çalışmalarımızın
özgürce devam etmesi şarttır. Unutulma-
malıdır; demokrasinin tam yerleşemediği
ya da askeri rejimlerle yönetilen ülkelerde
ücret karşılığı çalışanların milli gelirden al-
dıkları pay her zaman düşük kalmakta ve
ülkenin kahramanları her zaman emekleri-
ni satan kesim olmaktadır.

LİKOM BİLGİLENDİRME TOPLANTISI

INTROPLUS "Üretim Takibi ve Maliyet Muhasebesi" Semineri

Tarih : 19 Ağustos 1993

Saat : 16.00 - 19.00

Yer : MMO İzmir Şubesi Eğitim Merkezi

Atatürk Cad. No: 422 Kat:3/4 Alsancak

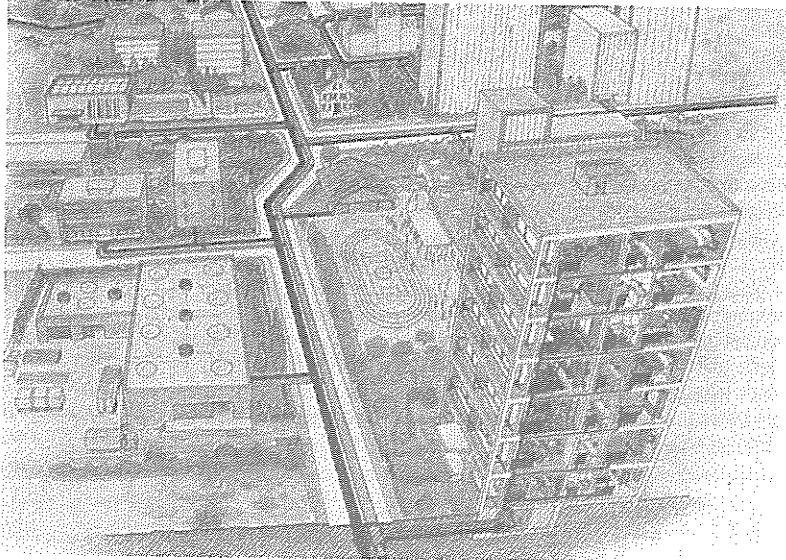
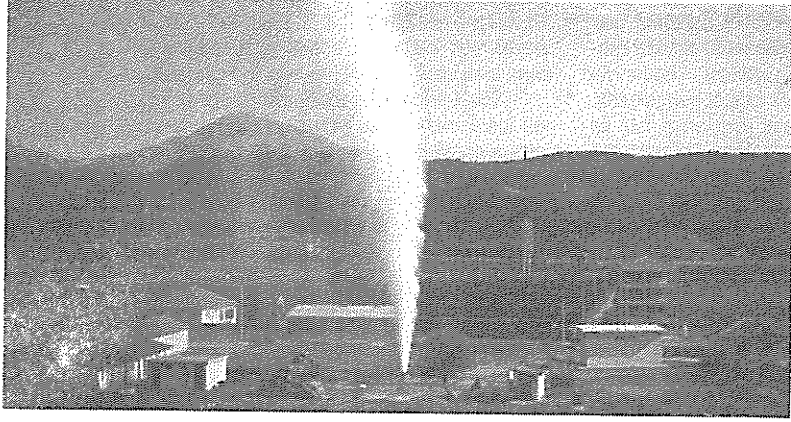
Bilgi için : 22 57 56 - 63 27 25

Necmi VARLIK - Niyazi OĞUZ

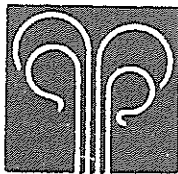
Not: Katılım için son
başvuru 18.8.1993

MMO Üyelerine
Ücretsizdir

**DÜNYANIN VE TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK
JEOTERMAL ISITMA PROJESİ OLAN İZMİR
34.000 KONUT ISITMA VE 5000 KONUT
AIR-CONDITIONING SİSTEMİNİ KURMAKTAYIZ.
MUTLUYUZ, GURURLUYUZ.**

**AMACIMIZ TEMİZ HAVA VE UCUZ ISINMA İÇİN
ÇEVRE DOSTU ENERJİYİ DEĞERLENDİRMEKTİR.**

ORME Jeotermal

MÜHENDİSLİK, SANAYİ ve TİCARET A.Ş.
Hoşdere Cad. 190/8-9 (06550) Çankaya/ANKARA
Tel: 440 57 11 - 440 57 12 Fax: 440 57 38

Foça'da bir "Nazım" gecesi

● Foça Belediyesi tarafından düzenlenen "Nazım Hikmet Gecesi", dünyaca ünlü büyük şairimize vatandaşlık hakkının verilmesi için yürek birliği etmiş insanların katılımıyla coşkulu bir havada geçti.

● Tuncel Kurtiz'in sergilediği "Şeyh Bedreddin Destanı"ndan bir bölüm-lük oyun, izleyenler tarafından dakikalarca alkışlandı. Kurtiz, Foça'daki coşkuda 22 yıllık vatan özlemini de bir ölçüde dindirdi.

Foça belediyesi tarafından düzenlenen "Foça Festivali", dışarıdan gelen konukların yanında yerli halkın da canlı katılımıyla oldukça renkli geçti. Son yıllarda, yaygınlaşan bu tip şenlik ve festivallerin en önemli yanları, yerli halkın katılımının ve desteğinin sağlanması. İşte bu Foça'da tam anlamıyla gerçekleştirilebilmişti.

Foça Şenliğinin anlamlı ve güzel gecelerinden biri de Nazım Hikmet adına düzenlenen geceydi. Nazım'ın kardeşi Samia Yalıtım'ın, "Kampanyaya devam ediniz, destek veriniz. Ağabeyim için gösterdiğiniz sevgiye ve hurmete teşekkür ederim" dediği gecede, Milliyet Gazetesi İzmir Temsilcisi Nurettin Tekindor, Sovyetler Birliği'ne gidişinde resimlediği Nazım Hikmet evini ve yaşadığı yerleri bir dia gösterisi ile izleyenlere sundu.

Şükran Kurdakul; "Nazım hapishanede bile özgürdü."

Nazım Hikmet Gecesi'nde yazar Şükran Kurdakul; "Onbinlerce dize yazmış, dönemine egemen olmuş, korkutmuş ve sevdirmiş bir şairi kısa bir sürede anlatmak kolay değil" diyerek başladığı konuşmasında özetle şunları söyledi;

Nazım Hikmet şiire başladığı zaman şiirimizin tanrıları vardı. Örneğin Yahya Kemal'e "şiirin tanrısı" denirdi.

Türkçemiz kendi yapısına kavuşamamış, Balkan ve 1. Dünya Savaşı yenilgileri yaşanmış. Mütareke döneminde İstanbul işgal edilmiş. İşte böyle bir zamanda, Na-

zım Hikmet 17 yaşında şiirlerini yaşından 10 yaş büyük bir ustalık ve beceriyle yayınlamaya başladı

Kurtuluş Savaşına katıldı. Moskova'ya gidince, Tefvik Fikret'le başlayan özgünleşmeye koşut olarak, bir taraftan Mayakovski'yi tanıyarak, bir taraftan dünya görüşünü belirleyecek Marksizmi öğrenerek tekrar yurduna döndüğü zaman Aydınlık dergisinde şiirler yayınlamaya başladı.

Buna ilk dönem diyebiliriz. 1936'ya kadar süren bu dönem, bir defada algılayabileceğimiz, lirizm, coşku ve hiciv şiirlerini kapsar. İdealist felsefenin düşünürlerini hicveden şiirler de vardır aralarında.

Bursa Cezaevinden karısına yazdığı şiirlerinde hiç yabancılaşmadığı görülüyor. Özgürlüğü elinden alınmış bir şairin hapishanedeki şiirinde, geleceğe güvenini yitirmemesine karşın, güncel yaşamın getirdiği sıkıntıları kendinden hiç saklamadığına tanık oluyoruz.

1936'da diyor ki, "Benim dünya görüşümde hiçbir değişiklik yok. Fakat şiirimi çok haykıran bir atmosfere götürdüm. Bu hatamı bir daha tekrar etmeyeceğim."

Ondan sonra Şeyh Bedrettin destanını yazıyor Nazım. Çok beğeniliyor. 1936'dan sonra Nazım, dünya görüşünü şiirinde, daha estetik ve sanatsal bir yapı içinde yansıtıyor.

1936-38 yılları arasında yazdığı şiirler Nazım Hikmet'i dünya şairi durumuna getirmiştir. Bir Neruda, bir Aragon bir Ritsos gibi. Onlar da Nazım'a şiirler yazmışlardır.

Nazım nasıl hapishanedeyken bile yazdığı şiirlerle dışarıdaki insana özgürlüğü taşımışsa, biz de bugün Nazım'la birlikte kültür emperyalizmine karşı kafa tutuyoruz. Foça'da, Salihli'de, Dikili'de kafa tutuyoruz. Anadolu'nun her yerinde kafa tutacağız.

Medya bizim üzerimize ölü toprağı dökemez. Nazım'la birlikte mücadele etmek çağdaşlaşmak demektir. Barışı ve insanı sevmek, sınıf mücadelesine inanmak demektir.

Nazım'ı anlamak için Nazım olmak gerekir

Ekmekçi: "Nazım en büyük acıyı Türkiye'den gelenler tarafından aranıp sorulmadığı zaman çekmiştir."

Cumhuriyet Gazetesi yazarı Mustafa Ekmekçi Nazım'la ilgili anılarını anlattığı konuşmasında şunları söyledi;

Nazım'ı duyabilmek için Nazım olmak gerekiyor. Sabahattin Ali olmak gerekiyor. Ben Nazım nasıl kaçtı diye bir zaman peşine düştüm. Meğer bu büyük bir sırmış, 1970'li yıllarda, Abdi İpekçi, Refik Erduran'a "yaz bu Nazım'ı nasıl kaçırdığını. Yoksa kendi haberlerimizi atlayacağız" diyor.

Bir gün Erduran bana geldi. Ne bildiğimi sordu. Ben de, "sen için içinde varsın" dedim. O zaman tüm hikayeyi anlattı bana. Ben bu sırrı 10 yıl açıklamadım. Tabii o zaman açıklayamazdım. 12 Martlar, 12 Eylül'ler... Refik'i sürüm sürüm süründürürlerdi. Hem de Refik subaydı. Kaçırdığı motor da eski bakan Malik Yolaç'ın motoru.

Bazıları "Nazım kaçtı" diyenlere kızıyorlar. Tabii kaçtı. Yaşamak zorundaydı çünkü. Nazım'ın en büyük üzüntüsü Türkiye'den gidenlerin kendini arayıp sormamaları olmuştur. Gazeteciler, bilim adamları, Nazım'a rastlayacaklar diye buca buca kaçıyorlardı. Hepsii yüreksizlik örneği.

Yürekliilerden biri ise Yaşar Kemal'dir. Biz kaçanlarla içeride kalanlar, Türkiye'de demokrasi savaşını birlikte verdik.

Burada bir anımı aktarmak istiyorum. Orhan Taylan, askeri cezaevinde yatarken bir resim sergisi açtı. Ben de sergiyi yazdım. Akşam yemekte Yalçın Doğan'ı gördüm. "Senin yazıyı çıkarttık. Genel Kurmay istemiyor" dedi. Meğer sergiye Genel Kurmay'dan bir binbaşı gelmiş, izlemiş gitmiş. Bunu Genel Kurmay sanmışlar. Aman sergiyle ilgili bir yazı varsa çıkaralım demişler. Sonra sordum ve öğrendim ki, Necdet Uruğ, sergiye kendisi gelmek istemiş. Fakat söz olur diye yaverini göndermiş. Bizim basındaki yüreksizler de, birşey var sanıp yazıyı çıkarmışlar. Yeniden yazmak durumunda kaldım yazıyı. Yani Cumhuriyet'te bile vardı böyle korkaklıklar.

Temmuz'da güneş değil ateş yaktı!

2 Temmuz Cuma Sivas. Bu tarih ve bu kent artık yeni çağrışımlarla anılacak belleklerde. "Bir öğlum olacak adı Temmuz" dizesi belki artık ateşi, ateş ölümü, ölüm öfkeyi anımsatacak. "Sivas ellerinde sazım çalınır" türküsü ayrılıkların en kötüsünü, amansızını getirip serecek önümüze.

Aşıklar kenti, Kurtuluş Savaşı'nın kongreler kenti Sivas, kendi aşığını öldüren kente dönüşüp "dostun gülünden yaralanan" Pir Sultan'a yeni yaralar açacak.

Sivas Katliamının Öldüremedikleri:

Asım Bezirci (Yazar-eleştirmen), Hasret Gültekin (Ozan), Serkan Doğal, Beh-

çet Aysan (Şair), Yeşim Özkan, Kenan Yılmaz, Menekşe Kaya, Nurcan Şahin, Muhlis Akarsu (Ozan), Mübibe Akarsu, Murat Gündüz, Ahmet Alan, Handan Metin, Ahmet Özyurt, Muammer Çiçek, Belkıs Çakır, Koral Kaya, Erdal Ayrıncı (Kameraman), Asaf Koçak (Karikatürist), Hürri Özkan, İnci Türk, Özlem Şahin, Yasemin Sivri, Asuman Sivri, Sait Metin, Ahmet Öztürk, Uğur Kaynar (Şair), Sehergül Ateş, Edibe Sultan Ağababa, Gülender Akça, Gülsüm Karababa, Carina Cuanna, Nesimi Çimen (Ozan), Mehmet Atay (Tiyatrocü), Serpil Canik, Metin Altıok (Şair)

BEHÇET AYSAN

1949'da Ankara'da doğdu. Ortaöğrenimini Kuleli Askeri Lisesi'nde tamamladı. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okurken 1972'de, Ceza Yasası'nın 141. maddesine aykırı eylemde bulunduğu savıyla tutuklandı. Türk Haberler Ajansı ile Yankı dergisinde gece sekreterliği yaptı. Birkaç defa ara verdiği tıp öğrenimini 1984'te bitirdi. İlik şiirleri Türk Dili, Yusufçuk, Tan, Yazım ve Yarın dergilerinde yayımlanan Aysan, özgün temaları ve işlediği temalara egemenliği ile dikkati çekti. 1983'ten sonra özellikle Düşün, Sanat Rehberi, Broy, Gösteri dergilerinde yazdı. Eylül adlı basıma hazır kitabında topladığı şiirleriyle 1986 Ceyhan Atif Kansu ödülünü kazandı. Şiir kitapları: Karşı Gece (1983), Sesler ve küller (1984 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü), Deniz Feneri (1987 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü).

UNUTULMAYAN

durmadan taşkırdım yanımda üç şeyi
iri çakıl tanelerini, çatlamış bir narı
bir öpüşün bıraktığı harlı
lekeyi
ipekten
çalınmış
yanıtlarla taşkırdım
ah sevgilim derdim, ölüm
ne kadar çoktu
yaşadığımızda,
bize hep beyaz mendil
sallayan
ölüm ki,
iki kapısında
haki bir yalnızlık
dikilirdi

ve hatırlatırdı
bize, güz kuşlarının
uçup gittiği denizleri,
bense, ulaf kokan
dağlı ellerinde
dolaşmak gibi kolaydır
sanırdım yaşamak ve sana

kansız bir gökyüzü
getirirdim
getirebilsem ah,
-avlusunda çocukların
korkmadan
oynadığı lalelerle
donanmış simli bir gökyüzü.

Bir öpüşün bıraktığı harlı
lekeyi
çatlamış bir narı, unutmadım.

METİN ALTIOK

Metin Altıok, 1940 yılında İzmir'de doğdu. Orta öğrenimini Karşıyaka Lisesi'nde, yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nde tamamladı. Bir süre memurluk yaptıktan sonra öğretmenlik mesleğini seçti. Dost, Soyut, Türk Dili, Köken, Oluşum, Sesimiz, Cumhuriyet, Türkiye Yazıları, Gösteri dergi ve gazetelerinde yayımladığı şiirlerinde öz ve biçim kaynaşmasının, taze bir duyarlığın başarılı örneklerini verdi. Kuşağının

verimli şairlerinden biri olarak tanınan Altıok, özel ve genel durumlarda yaşadığı tepkileri, hangi tutkuların, eğilimlerin egemenliğine girmişse onları dile getirdi. 1976 yılında yayımladığı ilk kitabı "Gezgin"den sonra sırasıyla şu kitaplarını yayımladı: Yerleşik Yabancı (1978), Kendinin Avcısı (1980), Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü'nü Ahmet Telli ile paylaştı), Küçük Tragedyalar (1981), İpek ve Klabtan (1987), Gerçeğin Öte Yakası (1990, 1991 Cemal Süreya Şiir Ödülü), Süveyda (1991) ve Alaturka Şiirler (1992).

ASIM BEZİRCİ

Asım Bezirci 1927'de Erzincan'da doğdu. İlkokulu memleketinde, orta ve liseyi parasız yatılı olarak Erzurum'da okudu. 1946'da Erzurum Lisesi'ni, 1950'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1973'e kadar Baker firmalarında muhasebe ve murakabe servislerinde şef olarak çalıştı. 1978'da emekliye ayrılarak kendini tümüyle edebiyata verdi.

1950'de Gerçek gazetesinde yazarlığa başladı. Gazetede siyasal fıkraların yanı sıra çeviriler ve edebiyat üstüne denemeler yayımladı. Fikret Arıtel takma adıyla 1955'te Forum ve 1956'da Yeni Ufuklar dergisinde birkaç eleştirisi basıldı. Nurullah Ataç'ın öznel/izlenimsel eleştirisi anlayışını karşı nesnel/bilimsel eleştirisi çağının açılmasına, yerleşip gelişmesine uğraştı. Ardından, bu yeni anlayışın toplumsal dünya görüşüyle temellendirilmesine girişti. Bu görüşün estetik kuramını oluşturmaya çaba gösterdi.

Ayrıca, edebiyatımızın değişik dönemlerini, sorunlarını, olaylarını, şair ve yazarlarını ele alan deneme, eleştirisi, araştırma, inceleme örnekleri verdi. Yeni A, Dönem, Gelecek, Sanat Emeli ve Yazko Edebiyat dergilerinin kurucuları/yöneticileri arasında yer aldı. Türkiye Yazarlar

Sendikası'nın yönetim kurulunda bulundu ve 1978'den 1987'ye kadar saymanlığını yaptı. 1963'te, Otağ dergisinin, 1968'de Yeni derginin okurlarınca, yaşayan eleştirmenlerin en beğenileni seçildi. Rifat Ilgaz adlı çalışmasıyla 1989 Ferit Öğuz Bayır Kültür ve Sanat Ödülü'nü kazandı. 1954'ten beri yazdığı, çevirdiği, derleyip düzenlediği yayımlanmış kitaplarının sayısı 70'e ulaşmış bulunuyor. 16'da çeviri kitabı bulunan Asım Bezirci'nin eserleri şunlar:

Çok Kapılı Oda, Edip Cansever, Günlerin Götürdüğü Getirdiği (H. Contürk'le), Bilimden Hamit'in "Tarık Yahud Endülüs Fethi", Okudukça, Ahmet Haşim, Orhan Veli, Nurullah Ataç, Dünden Bugüne Türk Şiir (Antoloji), On Şair On Şiir, Metin Eloğlu, Seçme Romanlar (R. Taner'le), İkinci Yeni Olayı, Sabahattin Ali, Bilimden Yana Sosyalizme Doğru, Orhan Kemal, Halk, Sosyalizm, Kültür ve Edebiyat, 1950 Sonrasında Hikâyecilerimiz, Seçme Hikâyeler (R. Taner'le), Abdülhak Hâmit, Pir Sultan, Halkımızın Diliyle Barış, Şairlerimizin Diliyle Barış, İnceleme ve Şiirle Türk-Yunan Dostluk ve Barışı, Rifat Ilgaz, Sosyalizme Doğru, Deyimlerimizin Sözlüğü, Oktay Akbal, Sosyalizm ve Edebiyat, Sosyalizmin Işığında Felsefe, Bilim ve Din. Yayımlanacaklar: Nezihe Meriç, Türk Halk Şiiri, Temele Gül Dikenler, Güle Dil Verenler.

Dışa bağımlılık sürecinde mühendislik

Son günlerde mühendislik eğitimi ve mühendislik mesleği konuları sıkça tartışılır oldu. Tartışmalar ülkemizde mühendislik eğitimi ve mühendislik mesleğinde önemli sorunların yaşandığını gösteriyor.

Albert Einstein: "Karşılaşılan önemli yaşam sorunları, o sorunları ortaya çıkaran düşünce (düzleminde) çözümlenemez" der. Einstein'ın sorunların çözümüne yönelik düşünce sistemini şöyle genişletebiliriz. Karşılaşılan yaşam sorunları, o sorunları ortaya çıkaran düşünce düzleminde çözümlenemez. O halde çözüm sorunların geliştiği düşünce düzleminin dışındadır. Çözümlemeye ulaşabilmek için sorunların ortaya çıktığı düşünce düzlemi tanımlanmalı sınırları çizilmeli ve sorunların çıkış nedenleri araştırılmalıdır. Bu düşünce yöntemi bizi sorunların nedenlerinden hareketle çözüm düzlemine ulaştıracaktır.

Çözümleme yöntemini kısaca açıkladık-tan sonra sorunların düzlemini belirleyebilmek için konumuzun öznesi olan mühendislik kavramını tanımlayalım. Mühendislik; bilimi teknolojiye uygulayarak toplumsal istence yanıt veren üretim süreci olarak tanımlayabiliriz. Şu halde mühendisliğin çalışma alanı bilim ve teknolojiyle iç içedir. Herhangi bir anlam kargaşasına düşmemek için bilim ve teknoloji kavramlarını açıklamaya çalışalım. Bilim, yöntemle elde edilen ve kılıyla (pratikte) doğrulanan bilgidir. (1) Teknolojiyi bir teknikler bütünü olarak tanımlamak oldukça yaygın bir yaklaşımdır. Daha geniş tanımı ise "işlenmemiş materyalleri daha önce var olan yada var olmayan ürün ve hizmetlere dönüştüren ekipman, mekanizma ve süreçler bütünü olarak verilmektedir." Teknoloji sadece üretim araçları ya da makinelerin düzeyi olarak algılanamaz. Emegün, üretimi gerçekleştirmek amacıyla, üretim araçları etrafında örgütlenmiş biçimini, tüm üretim bilgisi ve becerisini de kapsamaktadır. Üretimin teknik donanımı üretim bilgisi ve emegün üretim araçları etrafında örgütlenmesi olarak tanımladığımız bütün koşullar, aslında üretimin kendisini yeniden üretmesinin koşullarıdır. Buradan yola çıkarak, teknolojiyi üretimin kendini yeniden üretmesi için teknik koşulların gelişmişlik düzeyi olarak adlandırabiliriz. (2)

Mühendislik kavramlarının ardından sorunların bulunduğu düzlemi daha net belirleyebilmek için Türkiye'deki mühendisliği- mühendisliğin hareket alanı teknolojiyi- buna bağlı olarak dünyadaki teknolojiyi incelememiz gerekiyor. Teknolojiyi üretimin kendini yeniden üretmesi için teknik koşulların gelişmişlik düzeyi diye adlandırdık. Üretimin koşullarını üretebilme yeteneğine sahip olabilmeyi teknoloji sahipliği olarak düşünebiliriz. Ülke bazında, sektör bazında veya bir tek üretim birimi bazında sorunu ele alırsak, üretim koşullarını tekrarlayabilme yeteneği

Ali Doğan COŞKUN

önem kazanıyor. ARGE (Araştırma Geliştirme) düzeyinin yüksekliği bir ülke için kullandığı teknolojinin sahibi olabilmesinin yaklaşık göstergesi olabilir.

Teknoloji sahipliğinin bir biçimde tanımlanması, teknoloji transferi gibi kavramları da sorgulamayı gerektirir. Yabancı sermaye tarafından veya lisans anlaşmasıyla yeni bir teknik ülke içine taşındığında buna teknoloji transferi adını vermek yaygın bir yaklaşımdır. Bu durumu teknoloji transferi olarak adlandırmak güçtür. Çünkü teknoloji transfer edilmiş olsaydı, Türkiye bu aynı teknolojiyi ve kompleksleri yeniden ve kendi başına tekrar edebilirdi. Uluslararası standartlardaki bu üretim kapasitesi, Türkiye'ye bilgi ve teknoloji birikiminde önemli değişiklik yapmadan gelmiştir. Bu nedenle-"teknoloji transferi"- yerine, "-üretim yeri transferi"- veya "-üretim kapasitesi transferi"- kullanılmalıdır.

ARGE düzeyi bağımlılık ilişkisinin en somut göstergelerinden biri olurken, teknoloji sahipliği ve sahihsizliği ilişkisinin yeniden üretmesinin altyapısını oluşturmaktır. Burada, teknoloji sahipliğinin veya sahipliğin kökenini oluşturan ARGE düzeyinin sermaye birikiminden ayrı ele alınmayacağı görülmelidir. Dünya çapında ARGE düzeyine baktığımızda, ülkelerin görece konumlarının hem sermaye birikim düzeyini hem de dünya işbölümünde ülkelerin konumunu oldukça hassas bir biçimde gösterdiğini görmekteyiz.

Bağımlılık ilişkisinin bağımlı tarafında yer alan ülkeler, araştırma faaliyetlerinin yürütülmesinde de (ki aynı zamanda bu teknoloji sahipliği faaliyetidir) oldukça önemsiz bir paya sahiptir.

Tablo 4.2'de görüldüğü gibi gelişmiş 34 ülke dünyadaki araştırmacıların %94'ünü elinde elinde tutmakta, araştırmaların %97'sini yapmaktadır. Geriye kalan 99 bağımlı ülke ise araştırmacıların %6'sı araştırmaların %3'ünü yürütmektedir.

Tablo-4.2 ARGE Dünya dağılımı (1974)

	Araştırmacı (%)	Harcama (%)
Dünya (133 ülke)	100.00	100.00
Avrupa	23.80	30.68
Amerika	20.43	35.13
SSCB	39.28	21.38
Doğu Avrupa	10.90	6.89
Asya	14.60	10.30
Afrika	0.90	0.52

Gelişmiş (34)	93.90	97.40
Bağımlı (99)	6.10	2.60

Kaynak: Türkcan, Ergun- Teknolojinin Ekonomik Politikası.

Konuyu daha fazla genişletmeden edindiğimiz bilgilerden yararlanarak özetleme yapalım.

Tablo-4.3 Bazı Ülkelerde ARGE-GSMH oranları

Ülke	ARGE/GSMH(%)
ABD	2.20
SSCB	4.80
Çekoslovakya	3.90
D.Almanya	4.00
F.Almanya	1.82
İngiltere	2.11
Fransa	0.97
Yugoslavya	1.03
Türkiye	0.18

Kaynak: Unesco, National Science and Technology Policies in Europe and North America, 1978, T.S.K.B. Yatırım Malları Araştırması

Tablo-4.4 A.B.D. Arge şampiyonları (1987)

1 General Motoros	4.80 (milyar \$)
2 IBM	4.40
3 Ford Motor	2.93
4 AT&T	2.60
5 DU PONT	1.32
6 Digital Equipment	1.30
7 General Electric co.	1.15
8 Eastman Kodak	1.10
9 Hewlett Packard	1.00
10 Ünitel Teknolojies	0.93
11 Chrysler Motors	0.88
12 Xerox corp.	0.79
TOPLAM	23,207

Kaynak: B.W 1989-bonus

Teknoloji üretimin kendisini yeniden üretmesidir. Üretimin kendisini - "daha üstün bir şekilde" - yeniden üretmesi çağımızda ARGE çalışmalarıyla mümkündür.

ARGE çalışmaları teknolojinin üretimesi dolayısıyla teknolojinin sahipliğini belirler.

Türkiye-ARGE çalışmalarına göre "teknoloji üretmeyen" bir ülkedir.

Teknoloji üretmeyen bir ülke bugünkü yaşadığımız dünya sisteminde, teknoloji üreten ülkelere bağımlı bir ülkedir.

Mühendislik; bilimi "teknolojiye uygulayan üretim süreci" olarak tanımladık yukarıda. Ve ülkemizde teknolojinin üretilmediği sonucuna vardık. Teknolojinin üretilmediği koşullarda bilimden söz edemeyeceğimize göre üniversitelerimiz durumu bu konuma denk düşmektedir- ülkemizde mühendislik yapılmıyor dersek hiç de yanlış olmaz. İşte ülkemizde mühendisliğin yaşadığı sorunların kaynağı burada belirmektedir.

Mühendisliğin, mühendisliğe bağlı olarak mühendislik eğitiminin yaşadığı sorunların kaynağı mühendisliğin çalışma alanı olan teknolojinin üretilmemişidir. Teknolojinin üretilmemişliği ülkenin dışa bağımlılığını doğurur. Dışa bağımlılık, sadece mühendisliğin yaşadığı sorunların kaynağı değil toplumsal üretimin yaşadığı sorunlarında ana nedeni-dir.

- 1) Felsefe Sözlüğü sf: 33 (O. Hançerlioğlu)
- 2) Zenginler Yoksullar ve Robotlar sf: 42
- 3) A.g.e. sf: 100

GECE YARISI SAYIKLAMALARI

M. K. S.

Saniyorum geçtiğimiz ay oldukça "ateşli" günlerimiz geçti, bitecek gibi de gözüküyor... "Mecazi" anlamda değil, sözcüğün "gerçek" anlamıyla ateş altındayız. Yaz sıcaklarıyla birlikte artan geleneksel orman yangınlarından sonra, bir aşama daha geçildi ve insanlar törenle topluca yakılmaya başlandı! 80'li yıllarda başlayan "çağ atlama" çabaları artık kesinlikle başarıya ulaşmış ve yeni bir çağa ulaşılmıştır. Bu toplu yakılma çağında, "tahrik edilen halkımız(?)" kimbilir daha ne başarılar elde edecek! Bizi izlemeye devam edin, hatta gözünüzü bizden ayırmayın...

Aslında yeryüzü uygarlığının temel buluşlarından biri olan ateş maddiyetini yüzyıllar önce yitirmişti... Ateşin bulunmasıyla av hayvanların lezzetini artıran, ısınabilen ve aydınlanan atalarımızın, birbirlerini zevk için yakmak pek akıllarına gelmemiş olmalı. Yakma eyleminin iştah açıcı-

ğı ekonomilerin geliştirilmesi, muhalefetin sindirilmesi gibi sorunlar için keşfedilmiş. Ortaçağ Avrupası'nın engizisyon mahkemelerinde büyücüler, dinsizler vb. yakılır ve duruma göre kancaya falan asılırken; ABD'nin gelişme yıllarında Afrika'dan getirilen zenci "köleler" gerektiğinde yakılmaktaydı... Yakın zamana kadar "Klu Klux Klan" Örgütü yakma geleneğini sürdürmüştür.

Almanya'da Nazizim iktidara geldiğinde önce kitapları yakmaya başlar, sonra insanları. Nazilerin yüksek kapasiteli fırınlara ve sabun teknolojisine yaptıkları katkı da unutulmaz elbette! Günümüz Almanya'sında ise, Türk işçi aileleri evlerinde Neo Naziler tarafından topluca yakılarak, Hitlerci gelenek sürdürülmekte...

Çağ atlayan ülkemize gelince, 1980'li yılların ortalarında İstanbul'daki Şan Tiyatrosu bir "Muzır Müzikal" oyunundan sonra, desturlanarak

"Müslüman Kontakçılar Örgütü"nce yakılmıştı... Elbette önceden bu oyunun oynanmaması için o müzikalin yazarı ünlü tiyatrocumuz birkaç kez uyarılmıştı da; uyarılar sonuç vermeyince kontakçı vatandaşlar doğaldır ki, iyice tahrik olmuşlar ve bir sabah koskoca Şan Tiyatrosu'ndan geriye, yalnızca külleri kalmıştı...

Son Sivas katliamından sonra da geriye acılardan başka, açıklanan/açıklanmayan birçok soru kaldı:

- Halkı "tahrik" eden yerel basına islami bildirimler Emniyet'in faksından mı geçildi?

- Okullar tatil olduğu halde, Sivas'taki öğrenci yurtları neden komple doluydu?

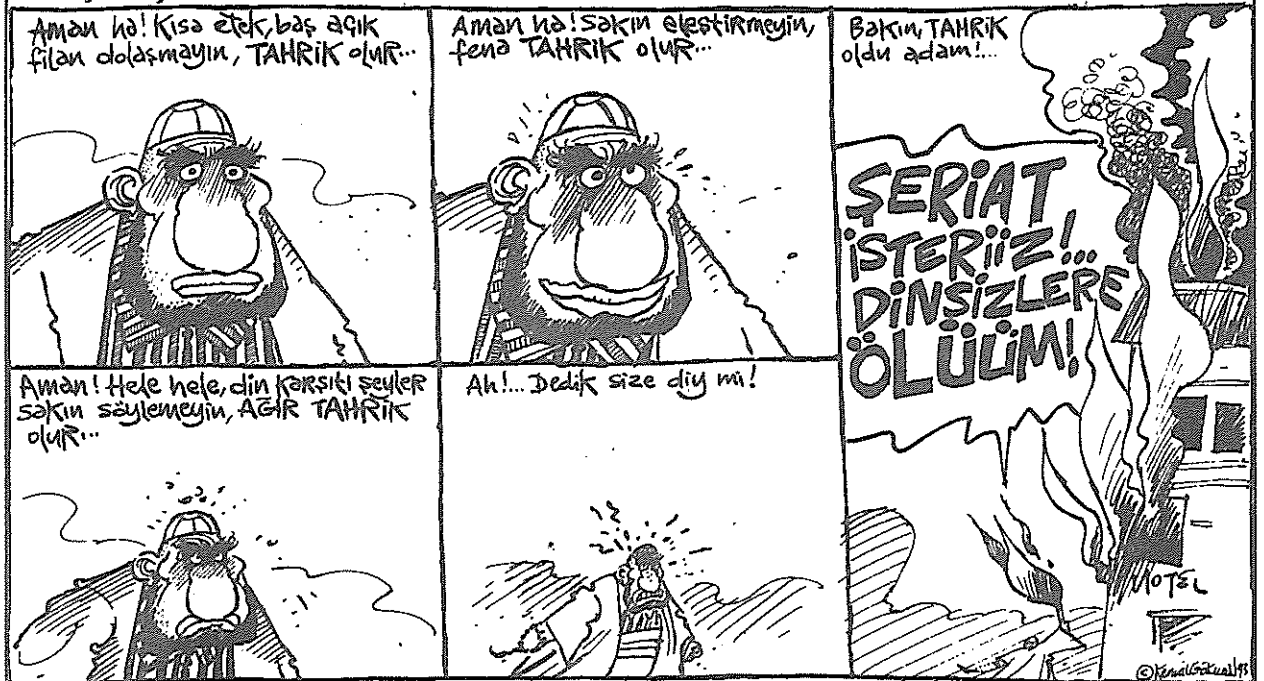
- Aziz Nesin'i kurtarmaya (!) gelen itfaiye erleri, çılgın kalabalığa onu linç ettirmeyi başaramayınca, diğer insanlar kurtulmasın diye mi merdiveni geri çekti?

- Güvenlik güçleri olay süresince 8 saat niye kılını kıpırdatmadı? Cumhurbaşkanı, Başbakan ve İçişleri Bakanı insanlar yakılırken ne düşünüyorlardı?

- Değerli Türk Basını, genel ve özel TV'ler olaydan sonra Aziz Nesin'i ağızlarına neden sakız yaptılar? Öldürülen 37 yazar, ozan ve sanatçıdan hiç mi haberleri yoktu?

Bu sorular ve binlercesi yanıtlanır da, tüm sorumlular cezalarını çekerse, belki önümüzdeki "çağ" bizleri kabul eder, yoksa...

AGAÇ YAŞKEN EĞİLİR KEMAL GÖKHANGÜRSES

© Temmuz 1993 Cumhuriyet

TÜRKİYE'DE SANAYİLEŞMENİN YENİ BOYUTLARI VE KİT'LER

Yazan:
KORKUT BORATAV
ERGUN TÜRKCAN
Tarih Vakfı Yurt
Yayınları - 1993
290 sayfa İNCELEME

Tarih Vakfı, Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal tarihi alanında uzmanlaşan bir arşiv, kütüphane, araştırma, eğitim ve yayın kurumu. İşte bu vakıf, "Tarih Vakfı Yurt Yayınları" adıyla yeni bir yayın faaliyetine başladı. İlk Kitap "Türkiye'de Sanayinin Yeni Boyutları ve KİT'ler". Taner Berksoy ve Korkut Boratav'ın genel koordinatörlüğünü yaptığı ve iki ciltte yayımlanacak olan "İktisat Politikası Seçenekleri" başlıklı incelemenin ilk cildi sanayileşme ve KİT'leri ele alıyor. On bir araştırmacının, yani Taner Berksoy, Korkut Boratav, Aykut Ekzen, Uğur Eser, Yakup Kepenek, Hasan Kirmanoğlu, Murat Ş. Öcal, Sinan Sönmez, Nihal Tuncer, Oktar Türel, Ergun Türkan'ın

kollektif bir ürünü olan bu ilk çalışma iki ana bölümden oluşuyor. Ergun Türkan'ın editörlüğü altında kaleme alınan sanayileşme, teknoloji ve dış ticaret politikaları incelemesi birinci bölümde sunuluyor. Sanayileşme sorunları ve buna bağlı olarak teknoloji ve dış ticaret politikaları tartışmaları, yazarlar tarafından tüm diğer iktisat politikası öğelerinin önünde yer alıyor.

İkinci bölüm KİT'ler üzerine. KİT çalışmasının editörlüğünü Korkut Boratav yaptı. Bu bölümde günümüzde KİT'lere ilişkin yerleşik değerlendirmelerin aşağı yukarı tümü eleştirel bir yaklaşımla sorgulanıyor. Türkiye'de KİT sisteminin büyük bir bölümünü ele alan ve 1980 sonrasını kapsayan ayrıntılı bir araştırma, KİT'ler üzerindeki yaygın yargıların pek çoğunun geçersiz olduğunu ortaya koyuyor: KİT'ler üzerindeki çalışma, yaygın ve hızlı bir özelleştirmeyi savunan Dünya Bankası KİT Raporu'nun ayrıntılı bir eleştirisi ile son buluyor.

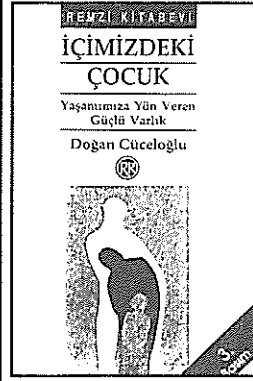
İÇİMİZDEKİ ÇOCUK

Yazan: Doğan CÜCELOĞLU
Remzi Kitapevi / 3. Basım / 1993
254 sayfa , İNCELEME

Kitabın yazarı Doğan Cüceloğlu'nun uzmanlık alanı öğrenme ve dil psikolojisi. Bilimsel yayınlarının birçoğunu iletişim konusunda yapmış. Cumhuriyet Bilim ve Teknikteki-Geliştirilmiş İnsan ve Kalıplanmış İnsan Eleştirel Düşünce- yazı dizileriyle de biliniyor.

İnsan ve Davranış, Yeniden İnsan insana kitaplarından sonra Doğan Cüceloğlu içimizdeki çocuk kitabında bireyin iç dünyalarına iniyor. Ve bireyin duyu, düşünce ve davranışlarını sürekli etkileyen bir kaynaktan içimizdeki Çocuk ve İçimizdeki Ana-Baba kaynaklarından sözediyor. İçimizdeki Çocuk ve İçimizdeki Ana-Baba kaynaklarını

açıklayarak bireyin davranışlarının nedenlerini inceliyor. Bireyin davranış nedenlerini araştırırken bireyi yalnız başına soyutlamadan toplumsal kültür ve aile içerisinde ele alıyor.

ZENGİNLER, YOKSULLAR VE ROBOTLAR

Yazan: Deniz Can SANER
BİREŞİM YA./2. Baskı/Mart 1993/ 168 sf.
İNCELEME

Bağımlı bir ülkeyi bağımlı kılan şey nedir? Belirli ürünleri (ta- rım ürünü) üretilip, diğerlerini dış ülkelere satın almak zorunda olması mıdır? Bu durumda Türkiye gibi sanayi ürünleri de üreten ve hatta ihraç eden ülkelere hala "bağımlı" veya bir tür "sömürge" damgası vurulacak mı? Bu sorular özellikle 1970'lerden sonraki dönemde anlamlı hale gelmişti. Bundan önce sanayi ürünleri üretemeyen ve satamayan bir ülke olarak durum çok açıktı. Bu nedenle de bağımlılıktan kurtulmanın tüm denemeleri sanayileşmeyi, sanayi ürünleri üretmeyi öne koymuştu. Bu süreçte Türkiye ciddi bir sanayileşme deneyi geçirdi. Deneyimin sonucunda sağ- lanan sınıı atılım, Türkiye'nin bağımlılık ilişkisinde sıyrılmasını sağlayabildi mi? Türkiye kapitalizmi, kapitalistleşmenin neresindedir? Bunu nasıl yaşamaktadır? Bağımlılık ilişkisi bütün görün- tülerle sürdürdüğüne göre hangi temel sorunlardan beslenmektedir?

Daha önemlisi, sosyalist ideoloji siyasal önderliği devraldığı- nda, bağımlılık ilişkisini neresinden ve nasıl kıracaktır? İşte bu çalışmayı anlatan sorular için bunlar sıralanabilir.

Bu sorulara doyurucu bilimsel yanıtlar verebilmek için Türkiye'nin üretim yapısı ve esas olarak imalat sanayi incelenmiş. An-

cak değişimin kendisini ve tarihsel boyutunu anlamadan belirli bir ülkeyle ilgili tahli yapılamayacağı için dünya işbölümünün ve bu iş bölümünde yaşanan değişimin tarihsel ve teknik temellerinin araştırılmasına gidilmiş.

Giriş bölümünün ardından ikinci bölümde, dünya işbölümünde bağımlı ülkeler açısından yaşanan değişimi ve yeni işbölümünün ardında yatan dinamikler sergileniyor. Sanayi ürünü üretiminde ve ihracında gözlenen gelişmenin bağımlılık ilişkisi ile olan bağlantısı kuruluyor. Üçüncü bölümde ise, üretim sürecinin ve teknolojinin geçirdiği evrimin tarihsel ve güncel yönleri açıklanıyor. İçinde bulunduğumuz tarih kesitinin özgüllüğünü ve geçiş süreci niteliği üretim sürecinde gözlenen somut olgularla kanıtlanıyor.

Dördüncü bölümde bağımlı sanayilerin temel sorunları, Türkiye örneğinde inceleniyor. Üretim yapısı ile ilgili empirik çalışma kurumsal çerçevesi ile birlikte beşinci bölümde sergileniyor.

Sonuçta üç yılı aşkın bir çalışmanın sonunda oluşan eser, Türkiye gibi bir ülkede, siyasal dönüşüm yolu ile kurulacak bir emekçi iktidarının karşı karşıya kalacağı "bağımlılık" ve "iktidar programı" sorununa bilimsel yaklaşımlar sunuyor.

